

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 11 lipca 2013 r. *

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Artykuł 81 WE i art. 53 EOG — Rynek usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii — Wytyczne w sprawie pojęcia wpływu na handel między państwami członkowskimi — Znaczenie prawne — Obowiązek określenia rynku właściwego — Zakres — Prawo do rzetelnego procesu — Zasada dobrej administracji — Obiektywna bezstronność Komisji — Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien (2006) — Część wartości sprzedaży — Obowiązek uzasadnienia — Obniżenie kwoty grzywiny z uwagi na niewypłacalność lub szczególne okoliczności sprawy — Równość traktowania

W sprawie C-439/11 P,

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 25 sierpnia 2011 r.,

Ziegler SA, z siedzibą w Brukseli (Belgia), reprezentowana przez J.F. Bellisa, M. Favarta oraz A. Bailleux, avocats,

strona wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez A. Bouqueta oraz N. von Lingena, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešić, prezes izby, E. Jarašiūnas (sprawozdawca), A. Ó Caoimh, C. Toader i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 października 2012 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 13 grudnia 2012 r.,

wyduje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 W odwołaniu Ziegler SA (zwana dalej „spółką Ziegler”) wnosi o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie T-199/08 Ziegler przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3507, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, mocą którego Sąd oddalił skargę tej spółki mającą na celu przede wszystkim stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2008) 926 wersja ostateczna z dnia 11 marca 2008 r. dotyczącej procedury przewidzianej w art. [81 WE] i art. 53 EWG (sprawa COMP/38.543 – Usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych) (zwanej dalej „sporną decyzją”) lub, tytułem żądania ewentualnego, uchylenie grzywny nałożonej na spółkę Ziegler rzeczoną decyzją i, tytułem żądania w dalszej kolejności ewentualnego, obniżenie kwoty tej grzywny.

I – Ramy prawne

- 2 Wytyczne w sprawie pojęcia wpływu na handel zawarte w art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 2004, C 101, s. 81, zwane dalej „wytycznymi w sprawie pojęcia wpływu na handel”) zawierają w szczególności w pkt 3, 45, 50 i 52–55 następujące wyjaśnienia [tłumaczenie nieoficjalne]:

„3. [...] niniejsze wytyczne ustanawiają zasadę określającą sytuacje, w których porozumienia nie będą prawdopodobnie miały odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi [...]. Nie mają one wyczerpać tej kwestii, lecz mają za cel przedstawienie metodologii stosowania pojęcia wpływu na rynek i dostarczenie wskazówek na temat jego stosowania w często występujących sytuacjach [...].

[...]

45. Ocena odczuwalności wpływu zależy od okoliczności towarzyszących każdemu przypadkowi, w szczególności od charakteru porozumienia i praktyki, rodzaju produktów, których one dotyczą, oraz pozycji rynkowej danego przedsiębiorstwa [...]. Im silniejsza pozycja rynkowa danego przedsiębiorstwa, tym większe prawdopodobieństwo, że będzie można uznać porozumienie lub praktykę będące w stanie wywierać wpływ na handel między państwami członkowskimi za czyniące to w stopniu odczuwalnym [...].

[...]

50. [...] Komisja uznaje za stosowne przedstawienie ogólnych zasad określających sytuacje, w których w normalnych warunkach handel nie może zostać odczuwalnie zakłócony [...]. Stosując art. 81 [WE], Komisja będzie uznawać tę normę za możliwe do odrzucenia założenie stosowane w rozumieniu art. 81 ust. 1 [WE] [...].

[...]

52. Komisja jest zdania, że co do zasady porozumienia nie mogą wywierać odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- a) całkowity udział w omawianym rynku wspólnotowym, na który porozumienie ma wpływ, nie przekracza 5%, i
- b) w przypadku porozumień horyzontalnych łączny roczny obrót we Wspólnocie uczestniczących w porozumieniu przedsiębiorstw [...] uzyskany z objętych nim produktów nie przekracza 40 mln EUR [...].

[...]

53. Komisja stoi również na stanowisku, iż w sytuacji, gdy porozumienie lub praktyka z racji swego charakteru mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi ze względu na przykład na to, że dotyczą przywozu i wywozu lub obejmują kilka państw członkowskich, należy przyjąć pozytywne podlegające obaleniu założenie, że wpływ na wymianę handlową jest odczuwalny, jeżeli obrót stron w zakresie produktów objętych porozumieniem obliczany zgodnie z instrukcjami podanymi w pkt 52 i 54 przekracza kwotę 40 mln EUR. W przypadku porozumień, które z racji swojego charakteru mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi, można również często założyć, że taki wpływ będzie odczuwalny w sytuacji, gdy posiadany przez strony porozumień udział w rynku przekracza próg 5% [...]. Jednak założenia tego nie stosuje się, jeżeli porozumienie obejmuje jedynie część państwa członkowskiego [...].
54. W odniesieniu do progu 40 mln EUR [...] obrót obliczany jest na podstawie całkowitej wielkości sprzedaży na terenie Wspólnoty, z wyłączeniem opodatkowania, podczas poprzedniego roku obrotowego, dokonanej przez omawiane przedsiębiorstwo [...] w zakresie produktów objętych porozumieniem [...]. Wyklucza się transakcje sprzedaży między jednostkami stanowiącymi część tego samego przedsiębiorstwa [...].
55. Aby zastosować próg udziału w rynku, należy określić właściwy rynek⁽⁴¹⁾. Rynek ten składa się z właściwego rynku produktów i właściwego rynku geograficznego. Udziały w rynku należy obliczyć na podstawie danych dotyczących wartości sprzedaży lub, w stosownych przypadkach, danych dotyczących wartości kupna. Jeśli dokładne dane są niedostępne, można posłużyć się wartościami szacunkowymi, opartymi na wiarygodnych informacjach rynkowych, łącznie z danymi dotyczącymi wielkości kupna i sprzedaży”.
- 3 W przepisie 41 do pkt 55 wytycznych dotyczących pojęcia wpływu na rynek wskazano, że przy określaniu właściwego rynku należy odnieść się do obwieszczenia w sprawie definicji rynku właściwego do celów prawa konkurencji (Dz.U. 1997, C 372, s. 5, zwanego dalej „komunikatem w sprawie definicji rynku”).
- 4 Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwane dalej „wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien”) w części zatytułowanej „Ustalenie wartości sprzedaży” stanowią:
- „[...]
- A. Ustalenie wartości sprzedaży
13. W celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży dóbr lub usług zrealizowanych przez przedsiębiorstwo, mających bezpośredni lub pośredni [...] związek z naruszeniem, w danym sektorze geograficznym na terytorium EOG [Europejskiego Obszaru Gospodarczego]. Zazwyczaj Komisja będzie uwzględniać wartość sprzedaży przedsiębiorstwa za ostatni pełny rok jego udziału w naruszeniu przepisów (zwaną dalej »wartością sprzedaży«).
- [...]
- B. Ustalenie podstawowej kwoty grzywny
19. W celu ustalenia podstawowej kwoty grzywny pewna część wartości sprzedaży, której wielkość uzależniona jest od wagi naruszenia, zostanie pomnożona przez liczbę lat, w ciągu których dokonywano naruszenia.
- [...]

21. Ogólną zasadą jest, że część uwzględnianej wartości sprzedaży będzie ustalana na poziomie do 30% wartości sprzedaży.
22. W celu podjęcia decyzji w kwestii, czy wartość sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, znajdować się będzie w niższej czy wyższej części tej trzydziestoprocentowej skali, Komisja rozważy takie czynniki jak: charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie, czy też nie.
23. Porozumienia⁽²⁾ horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali.

[...]

25. Ponadto niezależnie od okresu uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w naruszaniu przepisów Komisja dołączy do kwoty podstawowej kwotę w wysokości 15 do 25% wartości sprzedaży [...] w celu odstraszenia przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen [...]. W celu podjęcia decyzji co do części wartości sprzedaży, która zostanie uwzględniona w danym przypadku, Komisja weźmie pod uwagę pewne czynniki, w szczególności określone w pkt 22”.
- 5 W przypisie 2 do pkt 23 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien wskazano, że owo pojęcie porozumienia obejmuje porozumienia, uzgodnione praktyki i decyzje związków przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 WE.
- 6 W części zatytułowanej „Dostosowania kwoty podstawowej” wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien stanowią:
„F. Wypłacalność przedsiębiorstwa
35. W wyjątkowych okolicznościach Komisja może, na prośbę stron, uwzględnić niewypłacalność danego przedsiębiorstwa w szczególnym kontekście społeczno-gospodarczym. Komisja nie obniży jednak grzywny jedynie w wyniku ustalenia, że sytuacja finansowa przedsiębiorstwa jest niekorzystna lub deficytowa. Obniżenie grzywny może zostać przyznane jedynie na podstawie obiektywnych dowodów, że nałożenie grzywny, na warunkach ustanowionych niniejszymi wytycznymi, zagroziłoby nieodwracalnie rentowności danego przedsiębiorstwa oraz doprowadziłoby do pozbawienia jego aktywów wszelkiej wartości”.
- 7 Te same wytyczne w części zatytułowanej „Rozważania końcowe” wskazują w szczególności w pkt 37:
„Mimo iż niniejsze wytyczne przedstawiają ogólną metodologię w zakresie ustalania grzywien, szczególne okoliczności danego przypadku lub konieczność osiągnięcia efektu odstraszającego w pewnym przypadku mogą uzasadnić odstępianie Komisji od wspomnianej metodologii lub pułapów ustalonych w pkt 21”.

II – Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 8 Okoliczności powstania sporu i sporną decyzję, opisane w pkt 1–21 zaskarżonego wyroku, można streścić w następujący sposób.

- 9 W spornej decyzji Komisja stwierdziła, iż jej adresaci, a wśród nich spółka Ziegler – która osiągnęła obrót w wysokości 244 420 326 EUR w trakcie roku podatkowego zakończonego dnia 31 grudnia 2006 r. – uczestniczyli w kartelu w sektorze usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii, ustalając ceny, dokonując podziału klientów oraz manipulując procedurą składania ofert przetargowych, i dopuścili się w związku z tym jednolitego i ciągłego naruszenia art. 81 WE w okresie co najmniej od października 1984 r. do września 2003 r. lub winni zostać uznani za odpowiedzialnych za to naruszenie.
- 10 Usługi będące przedmiotem naruszenia obejmowały przeprowadzki z Belgii lub do Belgii mienia osób fizycznych, jak również przedsiębiorstw lub instytucji publicznych. W związku z faktem, że siedziby wszystkich spółek świadczących usługi w sektorze przeprowadzek międzynarodowych, których sprawa dotyczy, znajdują się w Belgii oraz że działalność kartelu dotyczyła terytorium tego państwa, Komisja uznała, iż geograficznym ośrodkiem kartelu była Belgia. Łączny obrót osiągnięty przez uczestników kartelu z tytułu świadczenia usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych został oszacowany przez Komisję na 41 mln EUR w 2002 r. Wielkość sektora oceniono na około 83 mln EUR, a część rynku przypadającą łącznie przedsiębiorstwom uczestniczącym w kartelu określono w przybliżeniu na 50% danego sektora.
- 11 Komisja wskazała w spornej decyzji, że kartel miał w szczególności na celu ustalanie i utrzymywanie zawyżonych cen oraz podział rynku; kartel ten przybierał różne postaci: porozumień w sprawie cen, porozumień w sprawie podziału rynku za pomocą systemu ofert osłonowych, zwanych „pozornymi kosztorysami”, i porozumień w sprawie systemu kompensacji finansowych za odrzucone oferty lub za powstrzymanie się od złożenia ofert, zwanych „prowizjami”.
- 12 W spornej decyzji Komisja uznała, iż w okresie od 1984 r. do początku lat 90. kartel funkcjonował w szczególności na podstawie pisemnych porozumień w sprawie ustalania cen, a równolegle wprowadzono praktykę prowizji i pozornych kosztorysów. Zgodnie z tą samą decyzją praktykę prowizji należało uznać za pośrednie ustalanie cen za usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii, gdyż członkowie kartelu obciążali się wzajemnie fakturami za prowizje od odrzuconych ofert lub od ofert, których nie złożyli, wykazując fikcyjne usługi, obciążając ponadto klientów fakturami opiewającymi na kwotę tych prowizji.
- 13 Co się tyczy pozornych kosztorysów, w spornej decyzji Komisja zaznaczyła, iż przedstawiając takie kosztorysy, spółka przeprowadzkowa, która zamierzała zdobyć zlecenie, dążyła do tego, by klient opłacający przeprowadzkę otrzymał kilka kosztorysów. W tym celu spółka ta wskazywała konkurentom cenę ogółem, którą mieli oni naliczyć za planowaną przeprowadzkę, a która była wyższa niż cena zaproponowana przez tę spółkę. Chodziło więc o fikcyjne kosztorysy przedłożone przez spółki, które nie miały zamiaru wykonania przeprowadzki. Komisja uznała, że praktyka ta była manipulowaniem postępowaniem przetargowym, prowadzącym do tego, by cena żądana za przeprowadzkę była wyższa od tej uzyskanej w warunkach konkurencyjnych.
- 14 Komisja stwierdziła w spornej decyzji, że porozumienia te były stosowane do 2003 r. i że owe złożone działania miały ten sam cel – ustalanie cen, podział rynku i zakłócanie w ten sposób konkurencji.
- 15 Uwzględniając te elementy, Komisja przyjęła sporną decyzję, której art. 1 ma następujące brzmienie:
- „Wymienione przedsiębiorstwa dopuściły się naruszenia przepisów art. 81 ust. 1 [WE] i art. 53 ust. 1 porozumienia [o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3)], ustalając w sposób bezpośredni lub pośredni ceny usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii, dokonując podziału części tego rynku i manipulując postępowaniem przetargowym w następujących okresach:

[...]

- j) [spółka Ziegler] od dnia 4 października 1984 r. do dnia 8 września 2003 r.” [tłumaczenie nieoficjalne].
- 16 W konsekwencji w art. 2 lit. l) spornej decyzji Komisja nałożyła na spółkę Ziegler grzywnę w wysokości 9,2 mln EUR, obliczoną zgodnie z metodą przedstawioną w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien.
- 17 W dniu 24 lipca 2009 r. Komisja przyjęła decyzję C(2009) 5810 wersja ostateczna zmieniającą sporną decyzję, obniżając o około 600 000 EUR wielkość sprzedaży zrealizowanej przez innego adresata spornej decyzji. Ponieważ wielkość ta posłużyła do obliczenia kwoty podstawowej grzywny nałożonej na tego adresata, Komisja w konsekwencji obniżyła wysokość nałożonej nań grzywny.

III – Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 18 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 3 czerwca 2008 r. spółka Ziegler tytułem żądania głównego wniosła skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji, tytułem żądania ewentualnego – o uchylenie nałożonej na nią grzywny, a tytułem żądania w dalszej kolejności ewentualnego – o znaczące obniżenie kwoty tej grzywny. Wniosła też do Sądu o nakazanie tytułem środka tymczasowego pozwanej złożenia w sekretariacie Sądu kompletnych akt postępowania administracyjnego.
- 19 Równolegle do tej skargi spółka Ziegler wniosła o zastosowanie środka tymczasowego polegającego w szczególności na zawieszeniu wykonania art. 2 spornej decyzji w zakresie, w jakim nałożono w nim na nią grzywnę. Wniosek ten został odrzucony postanowieniem prezesa Sądu z dnia 15 stycznia 2009 r. wydanym w sprawie T-199/08 R Ziegler przeciwko Komisji, od którego odwołanie zostało oddalone postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie C-113/09 P(R) Ziegler przeciwko Komisji.
- 20 Na poparcie swojej skargi spółka Ziegler podniosła dziewięć zarzutów, pięć tytułem żądania głównego, wnosząc o stwierdzenie nieważności spornej decyzji, i cztery tytułem żądania ewentualnego, wnosząc o uchylenie grzywny lub obniżenie jej kwoty.
- 21 W zaskarżonym wyroku Sąd częściowo uwzględnił wniosek spółki Ziegler o nakazanie złożenia akt sprawy w sekretariacie Sądu. Odrzucił jednak wszystkie podniesione przez nią zarzuty i w konsekwencji oddalił skargę w całości oraz obciążył tę spółkę kosztami postępowania. Czyniąc tak, Sąd w szczególności stwierdził, co następuje.
- 22 W przedmiocie zarzutu pierwszego, mającego na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji i dotyczącego oczywistych błędów w ocenie oraz naruszenia prawa w zakresie oceny przesłanek, których spełnienie jest konieczne, aby zastosować art. 81 ust. 1 WE, Sąd przede wszystkim odrzucił w pkt 41–46 zaskarżonego wyroku argumentację Komisji, według której definicja rynku właściwego nie jest wymagana w przypadku oczywistego ograniczenia konkurencji. Zauważył on, że Komisja ma obowiązek określenia rynku w szczególności wówczas, gdy bez tego określenia nie można określić, czy omawiane porozumienie może wywierać wpływ na handel między państwami członkowskimi, i że w niniejszej sprawie spółka Ziegler kwestionuje właśnie dokonaną przez Komisję ocenę tej przesłanki zastosowania art. 81 WE.
- 23 Następnie Sąd w pkt 56–63 zaskarżonego wyroku uznał, iż Komisja nie wykazała, że przewidziany w pkt 53 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel próg 40 mln EUR został osiągnięty. Aby oszacować rozmiar rynku w celu ustalenia istnienia odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi, według Sądu konieczne jest bowiem odliczenie od obrotu osiągniętego przy świadczeniu omawianych usług obrotu osiągniętego jako podwykonawca. Tymczasem Sąd stwierdził, że po takim odliczeniu próg 40 mln EUR nie zostałby osiągnięty.

- 24 Wreszcie po uznaniu w pkt 48 zaskarżonego wyroku, że argumentacja przedstawiona przez spółkę Ziegler w replice w odniesieniu do progu 5% części rynku przewidzianego w pkt 53 rzeczonych wytycznych była jedynie rozwinięciem zarzutu kwestionującego dowód na wywieranie odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi i wobec tego była dopuszczalna, Sąd w pkt 64–74 zaskarżonego wyroku przystąpił do oceny prawnej tej argumentacji. W tym względzie zauważył on w szczególności, że Komisja naruszyła obowiązek określenia omawianego rynku, który został na nią nałożony w pkt 55 tych samych wytycznych. Uznał jednak, iż w okolicznościach sprawy wykazała ona w wymagany prawem sposób, że próg 5% części rynku został przekroczony, ponieważ dostarczyła opis omawianego sektora szczegółowy w stopniu wystarczającym, aby umożliwić ocenę tego, czy dany próg został osiągnięty. Sąd uznał więc w pkt 72 rzeczonego wyroku, że mogła ona „tytułem wyjątku” oprzeć się na takim progu, zamiast wyraźnie określić rynek w rozumieniu rzeczonych pkt 55.
- 25 W ramach oceny prawnej części pierwszej zarzutu trzeciego, mającego na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji, dotyczącej naruszenia obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do ustalenia podstawowej kwoty grzywny, Sąd uznał w szczególności w pkt 88–94 zaskarżonego wyroku, że wydaje się pożądane, aby Komisja wzmocniła uzasadnienie obliczania grzywien, że wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien przyjęte w 2006 r. wprowadziły fundamentalną zmianę metody ich obliczania i że w tych okolicznościach Komisja nie mogła już co do zasady poprzestać na uzasadnieniu kwalifikacji naruszenia jako „bardzo poważnego” i nie uzasadniać wyboru uwzględnionej części sprzedaży. Sąd zauważył w niniejszej sprawie, iż Komisja ustaliła, że ta część wynosiła 17%, oraz iż uzasadniła swój wybór wyłącznie „bardzo poważnym” charakterem naruszenia. W tym względzie Sąd stwierdził w pkt 93 zaskarżonego wyroku, że „[u]zasadnienie to może być wystarczające wyłącznie w sytuacji, w której Komisja stosuje stawkę bardzo bliską dolnej wartości widełek przewidzianych za bardziej poważne ograniczenia konkurencji”, ale „jeżeli [...] Komisja zamierzała stosować stawkę wyższą, powinna była przedstawić bardziej szczegółowe uzasadnienie”. Sąd dodał w pkt 94 rzeczonego wyroku, że rozważania te znajdują również zastosowanie do argumentów dotyczących uzasadnienia nałożenia w celach odstraszających dodatkowej kwoty grzywny.
- 26 Odnosnie do czwartego zarzutu, mającego na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji i dotyczącego naruszenia prawa do rzetelnego procesu i ogólnej zasady dobrej administracji, Sąd zauważył w pkt 103–107 zaskarżonego wyroku, że spółka Ziegler nie podważyła kompetencji Komisji do wydania w niniejszym przypadku decyzji o zastosowaniu art. 81 WE. Wskazał on jednocześnie, że podnoszony brak obiektywizmu po stronie Komisji nie stanowi naruszenia prawa do obrony, które mogłoby pociągać za sobą stwierdzenie nieważności spornej decyzji, lecz dotyczy badania przeprowadzanego w ramach kontroli oceny środków dowodowych lub uzasadnienia tej decyzji. W konsekwencji orzekł, że za pomocą tego zarzutu nie można skutecznie podważyć spornej decyzji. Wskazał on jednak tytułem uzupełnienia, że zarzut ten jest również bezpodstawny. Według Sądu bowiem za pomocą przywołanych przez spółkę Ziegler dowodów nie można wykazać, że zarzucana stronniczość Komisji lub jej pracowników znalazła wyraz w spornej decyzji albo że Komisja była stronnicza podczas badania sprawy, ani też tego, w jaki sposób zarzucane niektórym pełnomocnikom Komisji zachowanie – przy założeniu, że do niego doszło – mogło naruszyć prawo do rzetelnego postępowania.
- 27 W ramach oceny prawnej ostatniego zarzutu, mającego na celu uchylenie lub obniżenie grzywny z uwagi na szczególne okoliczności, Sąd zbadał argumenty spółki Ziegler, w których powołuje się ona co do zasady na brak możliwości uiszczenia grzywny oraz zarzuca Komisji traktowanie odmienne w porównaniu z innym przedsiębiorstwem objętym sporną decyzją. W pkt 165–169 zaskarżonego wyroku wskazał on w szczególności, że pkt 35 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien wskazuje dwie przesłanki, które muszą zostać spełnione łącznie, aby mógł on zostać zastosowany, i że ocena Komisji – według której fakt, iż grzywna nałożona na spółkę Ziegler stanowi jedynie 3,76% obrotu zrealizowanego przez tę spółkę na rynkach światowych, świadczy o tym, że owa grzywna nie może nieodwracalnie zagrozić rentowności tejże spółki – została dokonana w oderwaniu od realiów i instytucja ta nie uwzględniła konkretnej sytuacji owej spółki. W konsekwencji Sąd uznał, że ocena ta

nie może stanowić podstawy odrzucenia przedłożonego przez spółkę Ziegler żądania obniżenia grzywny. Ponieważ jednak spółka Ziegler nie zakwestionowała ustaleń poczynionych przez Komisję w spornej decyzji, według których druga przesłanka związana z obecnością szczególnego kontekstu społecznego i ekonomicznego nie została spełniona, Sąd uznał, że odrzucenie przez Komisję argumentów spółki Ziegler mających na celu obniżenie wysokości grzywny z powodu trudności ekonomicznych i finansowych tej spółki było uzasadnione.

- 28 W odniesieniu do podnoszonego naruszenia zasady równego traktowania w porównaniu z innym przedsiębiorstwem będącym adresatem spornej decyzji Sąd z jednej strony zauważył w pkt 170 i 171 zaskarżonego wyroku, że Komisja odrzuciła również wniosek złożony przez to drugie przedsiębiorstwo na podstawie pkt 35 wytycznych w sprawie metody ustalenia grzywien ze względu na brak szczególnego kontekstu społecznego i ekonomicznego. Z drugiej strony uznał on, iż choć Komisja w rzeczywistości zastosowała wobec tego ostatniego przedsiębiorstwa obniżenie grzywny na podstawie pkt 37 tych wytycznych, to ze spornej decyzji wynika, że sytuacja tego przedsiębiorstwa nie była taka sama jak sytuacja spółki Ziegler i że wystarczyło stwierdzić w tym względzie, iż grzywna nałożona na spółkę Ziegler wynosi znacznie mniej niż 10% jej łącznego obrotu, podczas gdy grzywna zastosowana wobec innego przedsiębiorstwa znacząco przekraczała przed obniżką ten pułap.

IV – Żądania stron

- 29 W swoim odwołaniu spółka Ziegler wnosi do Trybunału o:
- uznanie odwołania w niniejszej sprawie za dopuszczalne i zasadne;
 - uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sporu;
 - uwzględnienie żądań, które przedstawiła w pierwszej instancji, i w związku z tym stwierdzenie nieważności spornej decyzji lub, tytułem żądania ewentualnego, uchylenie grzywny nałożonej na tę spółkę w spornej decyzji, lub, tytułem żądania w dalszej kolejności ewentualnego, znaczące obniżenie tej grzywny oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania w obu instancjach.
- 30 W swojej replice spółka Ziegler wnosi o uznanie wniosków Komisji o zastąpienie uzasadnienia wyroku za niedopuszczalne lub w każdym razie za bezzasadne.
- 31 Komisja wnosi do Trybunału o:
- odrzucenie odwołania oraz zmianę części uzasadnienia wydanego przez Sąd wyroku;
 - tytułem żądania ewentualnego, oddalenie skargi o stwierdzenie nieważności, oraz
 - obciążenie spółki Ziegler kosztami postępowania.

V – W przedmiocie odwołania

- 32 Spółka Ziegler opiera swoje odwołanie na czterech zarzutach.

A – W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego naruszenia prawa podczas oceny dowodu odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi

- 33 Spółka Ziegler dzieli pierwszy zarzut na trzy części. Część pierwsza dotyczy obowiązku określenia rynku właściwego, części druga i trzecia dotyczą co do zasady progu wynoszącego 5% udziału w rynku przewidzianego w pkt 53 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien. Tymczasem Komisja wnosi, by Trybunał przystąpił w pierwszej kolejności do zmiany części uzasadnienia wyroku, co prowadziłoby według niej do oddalenia niniejszego zarzutu.

1. W przedmiocie żądania przez Komisję zmiany uzasadnienia zaskarżonego wyroku

a) Argumentacja stron

- 34 Po pierwsze, Komisja podkreśla, że celem wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na rynek nie jest zaostrenie wymogu wykazania znaczącego charakteru wpływu na handel między państwami członkowskimi w stosunku do tego, co wynika z orzecznictwa. Instytucja ta, w przeciwieństwie do obliczania grzywien, w zakresie którego zachowuje ona pewien zakres swobodnego uznania, nie ma możliwości uznania, że kartel wywierający odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi nie jest objęty zakazem przewidzianym w art. 81 WE. Tym samym progi przyjęte w pkt 52 i 53 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel mają jedynie charakter orientacyjny. Tak samo nie można wywnioskować z pkt 55 tych wytycznych, że istnieje obowiązek określenia rynku w przypadkach takich jak kartele, gdzie z orzecznictwa wynika, iż określenie takie jest zbędne. Uzasadnienie przedstawione w pkt 64–74 zaskarżonego wyroku jest zatem błędne i powinno zostać zmienione.
- 35 Po drugie, Komisja jest zdania, że Sąd naruszył prawo, myląc pojęcie obrotu z pkt 52 i 53 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel z pojęciem wartości sprzedaży, o którym mowa w pkt 13 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien, i uznając, że obrót w rozumieniu rzeczonych pkt 52 i 53 nie obejmuje obrotu osiągniętego przez dany podmiot przy świadczeniu usług jako podwykonawca. Podwykonawstwo jest działalnością gospodarczą mającą znaczenie do celów określenia, czy ograniczenie handlu między państwami członkowskimi można uznać za odczuwalne, nawet jeśli nie można go uwzględnić do celów obliczenia wysokości grzywiny. Komisja wnosi więc o zmianę uzasadnienia przedstawionego w pkt 56–63 zaskarżonego wyroku, w których Sąd błędnie jej zdaniem uznał, że nie wykazano przekroczenia progu 40 mln EUR.
- 36 Po trzecie, Komisja wnosi o zmianę uzasadnienia przedstawionego w pkt 40–50, a w szczególności w pkt 48, zaskarżonego wyroku. Sąd niesłusznie wyciągnął wniosek o dopuszczalności argumentacji spółki Ziegler dotyczącej progu 5% udziału w rynku. Nie można było bowiem wywnioskować tej argumentacji z treści skargi wszczynającej postępowanie, i może ona zatem zostać uznana nie za rozwinięcie wcześniej podniesionego zarzutu, lecz za jego nową i w związku z tym niedopuszczalną część.
- 37 Spółka Ziegler podkreśla, że te żądania zmiany uzasadnienia są niedopuszczalne, ponieważ z jednej strony są one bez znaczenia dla sentencji zaskarżonego wyroku, a z drugiej strony są nieprecyzyjne. W każdym razie są one bezzasadne.
- 38 Po pierwsze, określając w wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel progi, których nie można znaleźć w orzecznictwie, Komisja zamierzała ograniczyć granice swobodnego uznania odnośnie do zastosowania przesłanki odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi. Nie mogła więc od nich odejść bez podania odpowiedniego uzasadnienia. Ponadto gdy, jak w niniejszej sprawie, postanowiła je zastosować, zobowiązana jest ich przestrzegać.

- 39 Po drugie, za przyjęciem istnienia podniesionej przez Komisję różnicy między pojęciami wartości sprzedaży i obrotu nie przemawiają w szczególności ani brzmienie, ani duch omawianych przepisów, ani, a fortiori, orzecznictwo.
- 40 Po trzecie, spółka Ziegler utrzymuje, że argumentacja przedstawiona przed Sądem w odniesieniu do progu 5% udziału w rynku była dopuszczalna, ponieważ polegała na rozwinięciu zarzutu dotyczącego braku odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi.

b) Ocena Trybunału

- 41 W odniesieniu do podważanej przez spółkę Ziegler dopuszczalności rzeczonych żądań należy stwierdzić z jednej strony, że nie powinno się ich uznawać za niedopuszczalne z powodu ich nieprecyzyjnego charakteru. W przypadku każdego z przedstawionych żądań Komisja precyzyjnie podała bowiem fragmenty zaskarżonego wyroku, które według niej naruszają prawo, względny, dla których zajmuje ona takie stanowisko, jak również te, które Sąd według niej powinien był przyjąć, aby nie naruszyć prawa, a w szczególności te, które podniosła przed nim w odpowiedzi na skargę.
- 42 Z drugiej strony z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że żądanie zmiany uzasadnienia jest dopuszczalne przy założeniu istnienia interesu prawnego po stronie wnoszącego odwołanie, w tym sensie, iż w razie jego uwzględnienia przyniesie ono korzyść stronie, która je wniosła. Może to mieć miejsce w przypadku, gdy żądanie zmiany uzasadnienia stanowi odpowiedź na zarzut podniesiony przez stronę wnoszącą odwołanie (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 października 2009 r. w sprawach połączonych C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P GlaxoSmithKline Services i in. przeciwko Komisji i in., Zb.Orz. s. I-9291, pkt 23; a także z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawie C-329/09 P Iride przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-212*, pkt 48–51).
- 43 W niniejszej sprawie, jeśli chodzi o pierwsze żądanie, dotyczące części uzasadnienia odnoszącej się do pojęcia „odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi” i do obowiązku określenia rynku właściwego, należy zauważyć, że przy założeniu, iż Sąd naruszył prawo, uznając, że Komisja była, z uwagi na wiążący charakter wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel, zobowiązana do określenia rynku właściwego, pierwsza część zarzutu pierwszego przedstawionego przez spółkę Ziegler okazuje się bezskuteczna. W związku z tym spółka ta nie mogłaby już bowiem utrzymywać, że Sąd niesłusznie zwolnił Komisję z obowiązku określenia rynku. Wynika z tego, że w interesie Komisji leży przedstawienie rzeczonych żądań, które jest więc dopuszczalne.
- 44 Jeśli chodzi o drugie żądanie, dotyczące części uzasadnienia odnoszących się do nieprzekroczenia progu 40 mln EUR, gdyby okazało się, że Sąd z naruszeniem prawa pomylił pojęcie wartości sprzedaży, o którym mowa w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien z pojęciem obrotu w rozumieniu wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel i niesłusznie wywnioskował na tej podstawie, iż rzeczony próg nie został osiągnięty, to należałoby stwierdzić, że wykazano przekroczenie tego progu. W tym przypadku podnoszone przez spółkę Ziegler części druga i trzecia zarzutu pierwszego, w których mowa jedynie o ocenie progu 5% udziału w rynku, stałyby się bezskuteczne. Wynika z tego, że w interesie Komisji leży również przedstawienie rzeczonych żądań, które jest więc także dopuszczalne.
- 45 Jeśli chodzi o trzecie żądanie, dotyczące części uzasadnienia odnoszących się do dopuszczalności argumentacji spółki Ziegler związanej z progiem 5% udziału w rynku, wystarczy uznać, bez konieczności orzekania o jego dopuszczalności, że w każdym razie powinno ono zostać oddalone jako bezzasadne (zob. analogicznie wyrok z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie C-233/02 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. I-2759, pkt 26).

- 46 Na mocy art. 48 § 2 akapit pierwszy regulaminu postępowania przez Sądem nie można bowiem podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania. Niemniej jednak zarzut, który stanowi rozszerzenie zarzutu podniesionego wcześniej, w sposób bezpośredni lub dorozumiany, w skardze wszczynającej postępowanie i który jest ściśle z nim związany, powinien zostać uznany za dopuszczalny (zob. podobnie postanowienie z dnia 13 listopada 2001 r. w sprawie C-430/00 P Dürbeck przeciwko Komisji, Rec. s. I-8547, pkt 17).
- 47 W niniejszej sprawie z akt postępowania przed Sądem wynika, że w drugiej części zarzutu pierwszego znajdującego się w skardze wszczynającej postępowanie spółka Ziegler najpierw podważała w pkt 44 „[o]brót omawianych przedsiębiorstw i rozmiar rynku w euro przyjęte przez Komisję w ramach oszacowania udziałów w rynku posiadanych przez dziesięć omawianych spółek i inne spółki prowadzące działalność na rynku usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych”. Następnie w pkt 45 rzeczony skargi stwierdziła, że „[metoda] zastosowana przez Komisję w celu obliczenia udziałów w rynku i rozmiaru rynku jest obciążona oczywistym błędem w ocenie i oszacowanie udziałów w rynku omawianych spółek przeprowadzone w pkt 89 [spornej] decyzji zawiera błędy w ustaleniach faktycznych”. Wreszcie w pkt 58 skargi spółka Ziegler utrzymywała, że „niespójności i niedokładności podnoszone [w skardze wszczynającej postępowanie] w odniesieniu do obliczenia udziałów w rynku i rozmiaru rynku, które są obliczane w euro, oddziałują w konsekwencji na ocenę wpływu omawianych porozumień na przepływy handlowe między państwami członkowskimi”, i odesłała w tym zakresie do motywu 373 spornej decyzji, który odnosi się w szczególności do przekroczenia progu 5% udziału w rynku.
- 48 Na podstawie tych dowodów Sąd słusznie orzekł w pkt 48 zaskarżonego wyroku, że „powołanie się w replice na próg 5% stanowi wyłącznie poszerzenie zakresu zarzutu przywołanego wcześniej, a nie – podniesienie nowego zarzutu”, i uznał w konsekwencji, że argumentacja spółki Ziegler dotycząca podnoszonego nieprzekroczenia rzeczony progu była dopuszczalna.
- 49 Trzecie żądanie Komisji należy zatem odrzucić na wstępie, podczas gdy zasadność dwóch pierwszych żądań zostanie w razie potrzeby zbadana w ramach oceny prawnej pierwszego zarzutu przedstawionego przez spółkę Ziegler.

2. W przedmiocie zasadności pierwszego zarzutu

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu pierwszego, dotyczącej obowiązku określenia rynku

i) Argumentacja stron

- 50 Według spółki Ziegler Sąd naruszył prawo, uznając w pkt 72 zaskarżonego wyroku, że „tytułem wyjątku” Komisja mogła ustalić, iż omawiane przedsiębiorstwa posiadały udział w rynku przekraczający jego 5% bez określenia rynku.
- 51 Spółka Ziegler podkreśla przede wszystkim, że Sąd nie mógł, nie naruszając prawa, zwolnić Komisji z obowiązku określenia rynku właściwego ustanowionego w pkt 55 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel, odsyłających do komunikatu w sprawie definicji rynku. Ponieważ wytyczne te ograniczają zakres swobodnego uznania Komisji, ich nieznanomość pociąga za sobą naruszenie zasad równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań. W niniejszej sprawie ma to miejsce właśnie dlatego, iż Komisja nie była w stanie wykazać, że przesłanka odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi została spełniona, i zadowolili się sformułowanymi w rzeczonych wytycznych domniemaniami, że jest ona zobowiązana do określenia rynku właściwego.

- 52 Posiłkowo spółka Ziegler utrzymuje, że dokonane przez Sąd uzasadnienie zwolnienia z obowiązku określenia tego rynku jest dotknięte wewnętrzną sprzecznością i błędami co do istoty. Wewnętrzna sprzeczność polega na fakcie, że Sąd zwalnia Komisję z tego obowiązku na podstawie zawartego w pkt 70 i 71 zaskarżonego wyroku uzasadnienia, zgodnie z którym obowiązek ten został w praktyce spełniony. Brak jest wreszcie uzasadnienia w tym zakresie, ponieważ Sąd nie uzasadnił, dlaczego przyznał Komisji możliwość zastosowania niższego standardu dowodowego.
- 53 Co do błędów co do istoty, spółka Ziegler podnosi, że z jednej strony nie należy mylić opisu omawianego sektora ze stosowanym w prawie konkurencji prawnym pojęciem rynku. Z drugiej strony w każdym razie zastosowanie kryteriów zastępowalności podaży i popytu musi prowadzić do stwierdzenia istnienia jednego i tego samego rynku obejmującego wszystkie usługi przeprowadzek międzynarodowych o zasięgu wykraczającym daleko poza terytorium Belgii. Tym samym Sąd nie mógł zgodnie z prawem uznać, że belgijski rynek usług przeprowadzek międzynarodowych z Belgii i do Belgii został określony przez Komisję prawidłowo.
- 54 Poza żądaniem zmiany uzasadnienia Komisja podkreśla na wstępie, iż w toku postępowania administracyjnego spółka Ziegler nie podważyła tego, że przesłanka odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi została w niniejszej sprawie spełniona.
- 55 Według tej instytucji należy następnie dokonać rozróżnienia między z jednej strony określeniem rynku mającym ewentualne znaczenie w celu ustalenia, czy próg 5% udziału w rynku został przekroczony, a z drugiej strony pełną definicją rynku właściwego, ustalaną wtedy, gdy chodzi o ocenę siły jednego przedsiębiorcy na rynku. Tylko drugi przypadek wymaga oceny prawnej wykraczającej poza prosty opis omawianego sektora. Ponadto według orzecznictwa określenie rynku jest zbędne w przypadku oczywistych karteli. Tym samym, aby zastosować się do pkt 55 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel, w przypadku karteli wystarczy podać opis sektora pozwalający na ustalenie posiadanych przez uczestników kartelu udziałów w rynku.
- 56 Wreszcie Komisja uznała, że rozumowanie Sądu jest w pewnym zakresie wewnętrznie sprzeczne. Jednakże jej zdaniem dowodzi to po prostu tego, iż Sąd błędnie uznał, że Komisja nie przestrzegała obowiązku określenia rynku właściwego. W tym zakresie odsyła ona do swojej argumentacji dotyczącej zmiany uzasadnienia.

ii) Ocena Trybunału

- 57 W pierwszej kolejności, w zakresie, w jakim Komisja, podkreślając, iż spółka Ziegler nie podważała w toku postępowania administracyjnego, że przesłanka znacznego wpływu na handel została spełniona, zamierzała zakwestionować dopuszczalność niniejszego środka, należy przypomnieć, że jeśli chodzi o stosowanie art. 81 WE, żaden przepis prawa Unii nie nakłada na adresata pisma obowiązku podważenia jego różnych okoliczności faktycznych lub prawnych w toku postępowania administracyjnego pod rygorem późniejszej niemożności uczynienia tego na etapie postępowania sądowego. W braku wyraźnie przewidzianej w tym celu podstawy prawnej takie ograniczenie jest bowiem sprzeczne z podstawowymi zasadami zgodności z prawem i poszanowania prawa do obrony (wyrok z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie C-407/08 P Knauf Gips przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6375, pkt 89, 91).
- 58 W konsekwencji nie można uznać, że spółka Ziegler miała możliwość zakwestionowania przed Sądem i obecnie przed Trybunałem tego, iż przesłanka stosowania art. 81 WE dotycząca odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi była spełniona.
- 59 Spółka Ziegler przede wszystkim zarzuca Sądowi, że ten naruszył prawo, zwalniając Komisję z obowiązku określenia rynku właściwego, który to obowiązek Komisja sama na siebie nałożyła w pkt 55 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel, podczas gdy instytucja ta podnosi

natomiast, że to Sąd niesłusznie przyznał owym wytycznym moc wiążącą. W tym względzie należy, po pierwsze, przypomnieć, że według utrwalonego orzecznictwa Trybunału Komisja może narzucić sobie sposób wykonywania przysługującego jej uznania takimi aktami jak wytyczne, o ile akty te zawierają reguły wskazujące kierunek postępowania tej instytucji i nie odbiegają od norm traktatu FUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 24 marca 1993 r. w sprawie C-313/90 CIRFS i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-1125, pkt 34, 36; a także z dnia 5 października 2000 r. w sprawie C-288/96 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. s. I-8237, pkt 62).

- 60 A zatem choć środki mające na celu wywołanie skutków zewnętrznych, takie jak wytyczne, które są skierowane do podmiotów gospodarczych, nie mogą zostać uznane za normę postępowania, to stanowią pewną wskazówkę dla praktyki administracyjnej, od której administracja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów zgodnych z zasadą równego traktowania. Dana instytucja, przyjmując takie zasady postępowania i ogłaszając poprzez publikację, że od tej pory będzie je stosować do przypadków w nich przewidzianych, sama sobie wyznacza granice swobodnego uznania i nie może odejść od tych zasad bez narażania się na sankcje z tytułu naruszenia ogólnych zasad prawa, takich jak zasada równego traktowania, pewności prawa lub zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań. Z tego powodu nie można wykluczyć, że takie ogólnie obowiązujące zasady postępowania, pod pewnymi warunkami i w zależności od ich treści, mogą wywoływać skutki prawne (zob. podobnie wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 209–211).
- 61 Tak jest w przypadku wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel. Z ich pkt 3 wynika bowiem, że choć mają one na celu udzielenie sądom i władzom państw członkowskich pomocy przy stosowaniu pojęcia wpływu na rynek przedstawionego w art. 81 WE i 82 WE, to mają one także „za cel [...] przedstawienie metodologii stosowania pojęcia wpływu na rynek i dostarczenie wskazówek na temat jego stosowania w często występujących sytuacjach”. Ponadto z treści w szczególności pkt 50, 52 i 53 tych wytycznych jasno wynika, iż Komisja zamierza stosować je w szczególności w celu oceny, czy porozumienie wywiera w odczuwalny sposób wpływ na handel między państwami członkowskimi.
- 62 Jest zaś bezsporne, jak wynika w szczególności z pkt 49 zaskarżonego wyroku, że Komisja postanowiła stosować rzeczne wytyczne w niniejszej sprawie w celu ustalenia, czy przesłanka zastosowania art. 81 WE dotycząca odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi była spełniona. W tych okolicznościach Sąd nie naruszył prawa, uznając w istocie w pkt 66–68 zaskarżonego wyroku, że Komisja miała w niniejszej sprawie obowiązek przestrzegać rzeczonych wytycznych.
- 63 Ponadto nawet jeżeli określenie rynku właściwego w celu ustalenia odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi w rozumieniu art. 81 WE byłoby zbędne w pewnych okolicznościach, to jest wtedy, gdy nawet w braku takiego określenia jest możliwe ustalenie, czy omawiany kartel może wpływać na handel między państwami członkowskimi oraz czy jego celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji na wspólnym rynku (zob. podobnie postanowienie z dnia 16 lutego 2006 r. w sprawie C-111/04 P *Adriatica di Navigazione* przeciwko Komisji, pkt 31), analiza tego, czy przekroczony został próg udziału w rynku, nie może z definicji zostać przeprowadzona przy braku jakiejkolwiek definicji tego rynku. W tym względzie pkt 55 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na rynek przewiduje logicznie, że „[a]by zastosować próg udziału w rynku, należy określić właściwy rynek”, i odsyła do komunikatu w sprawie definicji rynku, o którym mowa w przypisie do tego samego pkt 55.
- 64 W tych okolicznościach Sąd również nie naruszył prawa, uznając co do zasady w pkt 66–68 zaskarżonego wyroku, że Komisja była zobowiązana w ramach tych wytycznych do określenia rynku właściwego. W związku z tym pierwsze żądanie zmiany uzasadnienia musi zostać oddalone.
- 65 Z uwagi na powyższe argumentacja przedstawiona przez spółkę Ziegler jako podstawowa nie może zostać uwzględniona.

- 66 Sąd wprawdzie wskazał w pkt 68 zaskarżonego wyroku, iż „nie budzi [...] wątpliwości, że Komisja nie dochowała obowiązku [określenia rynku właściwego] przewidzianego w pkt 55 wytycznych [w sprawie pojęcia wpływu na rynek]”, i uznał w pkt 72 rzeczonoego wyroku, że „tytułem wyjątku Komisja mogła oprzeć się na drugiej równoważnej przesłance określonej w pkt 53 wytycznych z 2004 r., nie określając wyraźnie rynku w rozumieniu pkt 55 wytycznych”.
- 67 Jednak z łącznej lektury pkt 65–73 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd w żaden sposób nie zwolnił Komisji z obowiązku określenia omawianego rynku w sytuacji, gdy oparła się ona na progu 5% właściwego rynku wspólnotowego. Przeciwnie, w pkt 70 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że w niniejszej sprawie Komisja w sposób właściwy określiła omawiane usługi ze względu na to, iż przedłożyła „szczegółowy opis sektora, którego sprawa dotyczy, w tym ofert, popytu i zakresu geograficznego rynku”, „umożliwi[ając] mu ocenę podstawowych twierdzeń Komisji, a oceniony na tej podstawie łączny udział w rynku zaangażowanych w kartel przedsiębiorstw zdecydowanie przekracza wedle wszelkich dowodów próg 5%”.
- 68 W tym względzie Sąd dodaje w szczególności w pkt 65 zaskarżonego wyroku, iż „Komisja słusznie wskazała, że celem kartelu było ograniczenie konkurencji w sektorze przeprowadzek międzynarodowych do Belgii lub z Belgii. Przeprowadzki, których dotyczy sprawa, charakteryzowały się bowiem faktem, że Belgia stanowiła ich punkt wyjściowy lub punkt przeznaczenia oraz że działalność kartelu odbywała się w tym państwie. Poza tym Komisja uwzględniła w swych ocenach rozmiar rynku oraz wysokość obrotu obcych spółek funkcjonujących na tym rynku. W konsekwencji Komisja miała podstawy, by stwierdzić, iż usługami, których dotyczy sprawa, były usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii”. W pkt 71 tego wyroku Sąd stwierdził również, że rynek usług przeprowadzek międzynarodowych w Belgii „został jednak słusznie określony przez Komisję jako rynek właściwy”.
- 69 Tym samym Sąd przyjął jedynie, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 46 opinii, że taki opis stanowi określenie rynku w rozumieniu pkt 55 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na rynek pozwalające ocenić, czy rzeczony próg 5% został przekroczony.
- 70 Należy zatem stwierdzić, że główna argumentacja spółki Ziegler, zmierzająca do podważenia zasadności zwolnienia Komisji z obowiązku określenia rynku właściwego, polega na wybiórczej, a wręcz błędnej lekturze zaskarżonego wyroku i w konsekwencji powinna zostać oddalona, podobnie jak argumentacja posiłkowa tej spółki, według której Sąd przedstawił wewnątrznie sprzeczne uzasadnienie rzeczonoego zwolnienia, a nawet uchybił obowiązkowi uzasadnienia w tym zakresie ze względu na to, że ono także było oparte na tej samej wybiórczej lekturze.
- 71 W drugiej kolejności, w odniesieniu do twierdzenia spółki Ziegler, według którego postępując w ten sposób, Sąd w co najmniej błędny sposób ocenił wymogi prawne, jakie muszą zostać spełnione przy określaniu rynku właściwego w niniejszej sprawie, należy przypomnieć, że określenie rynku właściwego w ramach stosowania art. 81 ust. 1 WE ma jedynie na celu ustalenie, czy dane porozumienie może wpływać na handel między państwami członkowskimi oraz czy ich celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji na wspólnym rynku (ww. postanowienie w sprawie *Adriatica di Navigazione przeciwko Komisji*, pkt 31), i że w celu zbadania, czy porozumienie wywiera odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi, należy zbadać je w jego kontekście gospodarczym i prawnym (wyroki: z dnia 23 listopada 2006 r. w sprawie C-238/05 *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, Zb.Orz. s. I-11125, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 24 września 2009 r. w sprawach połączonych C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P *Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. I-8681, pkt 37).
- 72 Stąd też w przypadku oceny przesłanki dotyczącej odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi wymogi, jakie muszą zostać spełnione przy określaniu rynku właściwego, różnią się w zależności od okoliczności konkretnej sprawy.

- 73 W tych okolicznościach, wbrew temu, co twierdzi spółka Ziegler, Sąd nie naruszył prawa, jeśli chodzi o wymogi prawne, jakie muszą zostać spełnione przy określaniu rynku w niniejszej sprawie, uznając w pkt 70 zaskarżonego wyroku, że „szczegółowy opis sektora, którego sprawa dotyczy, w tym ofert, popytu i zakresu geograficznego rynku”, był wystarczający, by uznać go za określenie rynku pozwalające ocenić, czy przewidziany w pkt 53 rzeczonych wytycznych próg 5% udziału w rynku został w niniejszej sprawie przekroczony.
- 74 W trzeciej kolejności, ze względu na to, iż spółka Ziegler zarzuca Sądowi, że ten niesłusznie uznał za właściwą definicję rynku ustaloną przez Komisję w spornej decyzji, należy przypomnieć, że z art. 256 TFUE i z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, iż jedynie Sąd jest właściwy do dokonywania, po pierwsze, ustaleń faktycznych – z wyjątkiem sytuacji, gdy nieprawidłowość jego ustaleń wynika z akt sprawy – a po drugie, oceny tych okoliczności faktycznych. Po dokonaniu ustaleń lub oceny okoliczności faktycznych przez Sąd Trybunał jest uprawniony na podstawie art. 256 TFUE do kontroli kwalifikacji prawnej tych okoliczności i skutków prawnych, które wywiódł z nich Sąd (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 23; a także z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie C-90/09 P General Química i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 75 Trybunał nie jest zatem właściwy do ustalania okoliczności faktycznych ani też, zasadniczo, do badania dowodów, które Sąd dopuścił na poparcie tych okoliczności. Jeśli zatem dowody te uzyskano w prawidłowy sposób przy poszanowaniu ogólnych zasad prawa i wymogów proceduralnych dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, wyłącznie do Sądu należy ocena, jaką wagę należy przywiązywać do przedstawionych dowodów. Ocena ta nie stanowi zatem, z wyłączeniem przypadków przeinaczenia tych dowodów, kwestii prawnej, która jako taka podlega kontroli Trybunału (ww. wyroki: w sprawie Baustahlgewebe przeciwko Komisji, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo; a także w sprawie General Química i in. przeciwko Komisji, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 76 W argumentacji przywołanej w pkt 74 niniejszego wyroku spółka Ziegler w rzeczywistości dąży zaś do uzyskania nowej oceny faktów, nie powołując się na jakiegokolwiek ich przeinaczenie przez Sąd. Argumentacja ta jest w konsekwencji niedopuszczalna.
- 77 W świetle powyższego należy oddalić część pierwszą zarzutu pierwszego ze względu na jej częściową bezzasadność i częściową niedopuszczalność.

b) W przedmiocie drugiej części zarzutu pierwszego, dotyczącej nieprzekroczenia progu 5% udziału w rynku

i) Argumentacja stron

- 78 Spółka Ziegler podnosi, że nawet jeżeli uzna się rynek przeprowadzek międzynarodowych w Belgii za rynek właściwy, Sąd uchybił ciążącemu na nim obowiązкови uzasadnienia, uznając w pkt 71 zaskarżonego wyroku, że próg 5% udziału w rynku wskazany w pkt 53 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel musiał zostać osiągnięty w niniejszej sprawie i że aby nie został on przekroczony, jego rozmiar musiałby wynosić co najmniej 435 mln EUR, co nie miało miejsca, gdyż według Sądu wymagałoby to przyjęcia za punkt wyjścia znacznie większego rynku niż ten określony przez Komisję.
- 79 Z jednej strony to ostatnie twierdzenie nie jest uzasadnione i opiera się na ustaleniu Sądu, które nie było przedmiotem kontradiktoryjnej dyskusji stron, efektem czego naruszone zostały ogólna zasada przestrzegania prawa do obrony, zasada dyspozycyjności i reguły dotyczące ciężaru dowodu. Z drugiej strony, nawet jeśli twierdzenie to miałoby się opierać na oszacowaniu rozmiaru rynku właściwego przedstawionego w spornej decyzji, to nie można przyjąć takiego punktu wyjścia, ponieważ w pkt 59 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że oszacowanie rozmiaru rynku na 83 mln EUR było błędne i że

rynek nie został określony. Sąd przyjął więc wewnętrznie sprzeczne rozumowanie. Spółka Ziegler dodaje, że według niej rozmiar rynku przeprowadzek międzynarodowych w Belgii w 2002 r. mógł wynieść 880 mln EUR.

- 80 Poza swoim żądaniem zmiany uzasadnienia Komisja najpierw podkreśla, że określenie liczbowe hipotetycznego rozmiaru rynku konieczne do tego, aby posiadany przez uczestników kartelu udział w rynku mógł spaść poniżej progu 5%, było dyskutowane na rozprawie i że przedłożyła ona elementy tego obliczenia w swojej udzielonej w dniu 22 marca 2010 r. odpowiedzi na pisemne pytania Sądu. Następnie oszacowanie rozmiaru rynku właściwego na 880 mln EUR zostało przedstawione po raz pierwszy przed Trybunałem i jest ono pozbawione jakichkolwiek związków z rzeczywistością. Komisja zauważa poza tym, że spółka Ziegler zarzuca przeszacowanie rozmiaru tego rynku w ramach badania progu 40 mln EUR, lecz jednocześnie twierdzi, że w ramach badania tego, czy próg 5% udziału w rynku został przekroczony, rozmiar tego rynku został niedoszacowany. Wreszcie w każdym razie próg 5% został w oczywisty sposób osiągnięty. Spółka Ziegler zatem nie kwestionuje rozumowania arytmetycznego przeprowadzonego przez Sąd, w szczególności w pkt 70 zaskarżonego wyroku. Poza tym przedłożone przez Sąd wyjaśnienie w zupełności wystarcza do zrozumienia jego rozumowania. Obowiązek uzasadnienia został więc także spełniony.

ii) Ocena Trybunału

- 81 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że uzasadnienie wyroku powinno przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie Sądu, pozwalając zainteresowanym na poznanie powodów wydania orzeczenia, a Trybunałowi na dokonanie jego kontroli sądowej (zob. w szczególności wyrok z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie C-259/96 P Rada przeciwko de Nil i Impens, Rec. s. I-2915, pkt 32, 33; a także ww. wyrok w sprawie General Química i in. przeciwko Komisji, pkt 59).
- 82 Obowiązek uzasadnienia nie przewiduje jednakże przedstawienia przez Sąd wyjaśnień odpowiadających w sposób wyczerpujący na każdy punkt rozumowania przedstawionego przez strony sporu. Uzasadnienie może zatem być dorozumiane, pod warunkiem że pozwala zainteresowanym na poznanie powodów, dla których Sąd nie przychylił się do ich argumentów, a Trybunał dysponuje wystarczającymi elementami do sprawowania kontroli (zob. w szczególności wyrok z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 372).
- 83 W niniejszej sprawie, w pkt 71 zaskarżonego wyroku, jedynym, o którym mowa w niniejszej części, Sąd uznał, co następuje:

„[...] po pierwsze, [...] Komisja miała podstawy, by stwierdzić, iż usługami, których dotyczy sprawa, były usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii [...]. Po drugie, na tej podstawie Komisja oszacowała rozmiar rynku na 83 mln EUR oraz łączny udział w rynku uczestników kartelu na około 50%. Dane te należy skorygować, biorąc pod uwagę informacje wynikające z decyzji C(2009) 5810 [wersja ostateczna z dnia 24 lipca 2009 r.] [...] oraz wyłączenie wartości sprzedaży zrealizowanej przez podwykonawców [...], co prowadzi zdaniem Komisji do określenia łącznego obrotu na 20 mln EUR oraz udziału w rynku na blisko 30%. Ta część rynku plasuje się jednak wciąż dużo powyżej progu 5%. Po trzecie, w odpowiedzi na pytania Sądu [spółka Ziegler] sama przyznała na rozprawie, że aby próg 5% nie został przekroczony, wielkość rynku musiałaby wynosić co najmniej 435 mln EUR. Jedyną możliwością osiągnięcia takiej wielkości rynku byłoby wyjście od znacznie większego rynku niż rynek usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii, rynku, który został jednak słusznie określony przez Komisję jako rynek właściwy”.

- 84 Należy zatem stwierdzić, po pierwsze, iż z tego pkt 71 wyraźnie wynika, że liczby, na które powołał się Sąd, i stwierdzenie, do którego doszedł on na tej podstawie, zostały poddane pod kontradiktoryjną dyskusję stron. Tym samym argumentacja oparta na naruszeniu zasady kontradiktoryjności i wynikających z niego naruszeniach ogólnej zasady przestrzegania prawa do obrony, zasady dyspozycyjności i reguł dotyczących ciężaru dowodu powinna zostać oddalona.
- 85 Po drugie, z akt postępowania przed Sądem wynika, że wnioski, które Sąd wyciągnął w rzeczonym pkt 71, opierają się nie na oszacowaniu rozmiaru rynku, które zostało zawarte w spornej decyzji – i które według pkt 59 zaskarżonego wyroku jest błędne – lecz na dostosowanych liczbach podanych przez Komisję w udzielonej w dniu 22 marca 2010 r. odpowiedzi na pytania Sądu. Jak wynika bowiem z akt postępowania przed Sądem, Komisja wskazała w tej odpowiedzi, że „[może] oszacować całkowity rozmiar rynku przeprowadzek międzynarodowych z Belgii lub do Belgii, wyłączając przeprowadzki zrealizowane w charakterze podwykonawców, na nie więcej niż 67,5 mln EUR”, i że nawet na takim zmniejszonym rynku uczestnicy kartelu „posiadają nadal udział równy co najmniej 30%”. Wynika z tego, że wewnętrzna sprzeczność uzasadnienia nie została wykazana.
- 86 W tym względzie należy również podkreślić, iż, jak wskazała także rzecznik generalna w pkt 73 opinii, sam fakt, że pewne dane liczbowe zawarte w spornej decyzji mogłyby zostać uznane za błędne, nie pozwala stwierdzić, że wszystkie liczby przedstawione przez Komisję są dotknięte błędem. W każdym razie ocena dokładności liczb przedstawionych przez Komisję w niniejszym przypadku w odpowiedzi tej instytucji na pytania przedłożone przez Sąd jest problemem faktycznym, który poza przeinaczeniem – które nie jest podnoszone w niniejszej sprawie – nie podlega kontroli Trybunału w ramach odwołania zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 74 i 75 niniejszego wyroku.
- 87 Po trzecie, wbrew temu, co podnosi spółka Ziegler, przyjęte przez Sąd w pkt 71 zaskarżonego wyroku uzasadnienie tego, że próg 5% udziału w rynku został przekroczony, spełnia warunki przypomniane w pkt 81 i 82 niniejszego wyroku. Jest zatem oczywiste, że łączny udział uczestników kartelu w rynku może zostać proporcjonalnie zmniejszony tylko wtedy, gdy rynek, do którego się on odnosi, zostanie zwiększony. Ze względu zaś na to, że z jednej strony Sąd uznał, iż rynek usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii został słusznie określony przez Komisję i że z drugiej strony jego przyjęty przez Sąd rozmiar nie mógł, ze względu na brak jakiegokolwiek powołania się na przeinaczenie, być skutecznie zakwestionowany w odwołaniu, nie było potrzeby opierania tego stwierdzenia na żadnym szczególnym uzasadnieniu – poza tym opartym na spostrzeżeniu, według którego jedynie na rynku znacznie większym niż słusznie określony przez Komisję rynek usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii rzeczony próg nie zostałby przekroczony.
- 88 W tym względzie należy ponadto zauważyć, że utrzymując, iż rozmiar rynku przeprowadzek międzynarodowych w Belgii za 2002 r. mógł wynieść 880 mln EUR, spółka Ziegler dąży znowu do zakwestionowania oceny okoliczności faktycznych dokonanej przez Sąd, nie powołując się przy tym na jakiegokolwiek przeinaczenie dowodów. Jak wynika z orzecznictwa przytoczonego już w pkt 74 i 75 niniejszego wyroku, taka argumentacja na etapie odwołania jest niedopuszczalna.
- 89 Z wyżej wymienionych względów należy oddalić drugą część zarzutu pierwszego odwołania jako w części niedopuszczalną i w pozostałym zakresie bezzasadną, bez konieczności wypowiedzania się w przedmiocie drugiego z wniesionych przez Komisję żądań zmiany uzasadnienia.

c) W przedmiocie trzeciej części zarzutu pierwszego, według której przekroczenie progu 5% udziału w rynku nie wystarcza, by wykazać ryzyko wywierania odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi

i) Argumentacja stron

- 90 Spółka Ziegler podnosi tytułem żądania ewentualnego, iż w każdym razie Sąd w pkt 73 zaskarżonego wyroku naruszył prawo, twierdząc, że omawiane naruszenie mogło mieć odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi bodaj ze względu na tę tylko okoliczność, iż uczestnicy kartelu posiadają więcej niż 5% udziałów w omawianym rynku. Spółka Ziegler odsyła w szczególności do pkt 45 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na rynek i podkreśla z jednej strony, że wstępną przesłanką zastosowania omawianego założenia jest występowanie porozumień, które z racji swojego charakteru mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi. Sąd zaś nie odniósł się do tej przesłanki, która nie została zresztą spełniona w niniejszej sprawie. Z drugiej strony i, w każdym razie, pozytywne założenie przewidziane w pkt 53 rzeczonych wytycznych, zgodnie z samym brzmieniem tego punktu, nie ma zastosowania ogólnego i automatycznego. Komisja ma zatem obowiązek zbadać okoliczności niniejszej sprawy i uzasadnić zastosowanie tego założenia.
- 91 Komisja zauważa, że inne okoliczności, takie jak przekroczenie, skądinąd oczywiste w niniejszej sprawie, progu 5% udziału w rynku, przemawiają za wyciągnięciem wniosku, według którego udowodniony został odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi. Zauważa ona także, że spółka Ziegler nie uwzględnia ani transgranicznego charakteru usług, których to dotyczy, ani faktu, że kartel dotyczy całego terytorium Belgii.

ii) Ocena Trybunału

- 92 Według orzecznictwa Trybunału, aby decyzja, porozumienie lub praktyka były w stanie wpłynąć na handel między państwami członkowskimi, muszą one pozwolić – na podstawie całokształtu obiektywnych okoliczności prawnych lub faktycznych – na przewidzenie z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że mogą one wywrzeć wpływ bezpośredni lub pośredni, rzeczywisty lub potencjalny na przepływy handlowe między państwami członkowskimi, i to w taki sposób, iż budzą obawy, że mogą one przeszkodzić w realizacji jednolitego rynku między państwami członkowskimi. Ponadto konieczne jest, by wpływ ten nie był nieznaczny (ww. wyroki: w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo; a także w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 36).
- 93 Wpływ na wymianę wewnątrz Wspólnoty wynika zwykle z kombinacji wielu czynników, które wzięte z osobna niekoniecznie byłyby decydujące. W celu zbadania, czy kartel ma znaczący wpływ na handel między państwami członkowskimi, należy zbadać go w jego kontekście gospodarczym i prawnym (zob. ww. wyroki: w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo; a także w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 37).
- 94 Trybunał orzekł już, że skutkiem kartelu rozciągającego się na całe terytorium danego państwa członkowskiego jest bowiem, z samej jego istoty, umacnianie podziałów rynków na poziomie krajowym i tym samym utrudnianie wzajemnej penetracji gospodarczej, której ma służyć traktat FUE, w konsekwencji czego kartel może mieć wpływ na handel między państwami członkowskimi w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE (zob. podobnie wyrok z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie C-35/99 Arduino, Rec. s. I-1529, pkt 33; ww. wyroki: w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo; a także w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 38), i że transgraniczny charakter omawianych usług stanowi okoliczność istotną dla oceny tego, czy ma miejsce ograniczenie handlu między państwami członkowskimi w rozumieniu rzeczzonego przepisu (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 października 1987 r. w sprawie 311/85 Vereniging van Vlaamse Reisbureaus, Rec. s. 3801, pkt 18, 21).

- 95 Dokonując oceny zagadnienia odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi, należy uwzględnić wszystkie istotne okoliczności danego przypadku. W konsekwencji nie można wykluczyć, że w konkretnym przypadku tylko jedna z tych okoliczności, taka jak oczywiste przekroczenie progów przewidzianych przez Komisję w pkt 53 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel, mogłaby już sama w sobie świadczyć w wystarczający sposób o tym, że wywarty został odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE (zob. analogicznie wyroki: z dnia 1 lutego 1978 r. w sprawie 19/77 *Miller International Schallplatten* przeciwko Komisji, Rec. s. 131, pkt 9; a także z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 *Musique Diffusion française* i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 82, 83, 86).
- 96 Poza tym należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 53 wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel „[w] przypadku porozumień, które z racji swojego charakteru mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi, można [...] również często założyć, że taki wpływ będzie odczuwalny w sytuacji, gdy posiadany przez strony porozumień udział w rynku przekracza próg 5%”.
- 97 W niniejszym przypadku w pkt 73 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że „w ramach domniemania przewidzianego w pkt 53 wytycznych [w sprawie pojęcia wpływu na handel] wystarczy, by jedna z dwóch równoważnych przesłanek została spełniona w celu wykazania odczuwalnego charakteru wpływu naruszenia na handel pomiędzy państwami członkowskimi”.
- 98 Jednakże Sąd przypominał również w pkt 53 tego wyroku, że „domniemanie przewidziane w [...] pkt 53 [wytycznych w sprawie pojęcia wpływu na handel] ma zastosowanie wyłącznie do porozumień i praktyk, które ze swej natury mogą wpływać na handel pomiędzy państwami członkowskimi”. W pkt 52, 65 i 71 tego samego wyroku zauważa on ponadto, że z jednej strony transgraniczny charakter usług objętych omawianym kartelem nie został zakwestionowany, a z drugiej strony Komisja słusznie określiła rynek geograficzny kartelu jako obejmujący Belgię bądź całe terytorium państwa członkowskiego.
- 99 Tak więc z całościowej lektury zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd, stwierdzając, że przesłanka odczuwalnego wpływu na handel między państwami członkowskimi została spełniona w niniejszej sprawie, nie oparł się jedynie na przekroczeniu, skądinąd bardzo istotnym, progu 5% udziału w rynku, lecz rozważył także zasięg geograficzny kartelu i transgraniczny charakter usług, których ów kartel dotyczy. Sąd uwzględnił także wszystkie istotne okoliczności niniejszego przypadku, zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 92–95 niniejszego wyroku.
- 100 Ponadto, choć Sąd nie wypowiedział się wyraźnie w przedmiocie wiążącej się z charakterem danego porozumienia wstępnej przesłanki zastosowania pkt 53 rzeczonych wytycznych, to z okoliczności przytoczonych w pkt 98 niniejszego wyroku wynika, że owa przesłanka została według niego w sposób oczywisty spełniona w niniejszej sprawie, z uwzględnieniem cech omawianego kartelu. Nie udało się więc wykazać zarzucanego naruszenia tego punktu. Ponadto w oparciu o orzecznictwo przytoczone w pkt 81 i 82 niniejszego wyroku nie można uznać, że Sąd uchybił swojemu obowiązкови uzasadnienia w odniesieniu do zastosowania rzeczonych domniemania w niniejszej sprawie.
- 101 W tych okolicznościach należy oddalić trzecią część zarzutu pierwszego powołanego przez spółkę Ziegler na poparcie jej odwołania, a w konsekwencji także zarzut ten w całości, bez konieczności wypowiedzania się w przedmiocie drugiego z wniesionych przez Komisję żądań zmiany uzasadnienia.

B – W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszenia art. 296 TFUE, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a także ogólnej zasady równego traktowania podczas oceny uzasadnienia wysokości grzywny

1. Argumentacja stron

- 102 Spółka Ziegler podnosi w istocie, iż Sąd naruszył prawo Unii, orzekając w pkt 88–94 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie uchybiła swojemu obowiązкови uzasadnienia, opierając się jedynie na „bardzo poważnym” charakterze naruszenia w celu ustalenia części wartości sprzedaży, na podstawie której obliczono podstawową kwotę grzywny, a także wysokość dodatkowej kwoty grzywny, nałożonej w celach odstrasżających.
- 103 Spółka Ziegler twierdzi przede wszystkim z jednej strony, że przyznanie takiego odstępstwa od obowiązku uzasadnienia jest niezgodne z art. 296 TFUE. Punkty 20 i 22 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien stanowią, że Komisja musi uwzględnić pewne czynniki w celu podjęcia decyzji o części wartości sprzedaży, która ma zostać uwzględniona, nawet jeżeli jej zdaniem mają miejsce najcięższe ograniczenia konkurencji. Uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 93 zaskarżonego wyroku jest więc niewystarczające i przeinacza pkt 23 rzeczonych wytycznych.
- 104 Z drugiej strony zaskarżony wyrok nie uwzględnia podstawowego prawa do rzetelnego procesu przypominanego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) i art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), zgodnie z którymi prawo to pociąga za sobą obowiązek „odpowiedniego i wystarczającego uzasadnienia”. Obowiązek ten spoczywa na Komisji ze względu na to, że ściga ona naruszenia prawa konkurencji i wydaje rozstrzygnięcia w ich przedmiocie, skoro w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie można kwestionować, że Komisja stanowi sąd w rozumieniu art. 6 EKPC. Z orzecznictwa tego wynika, że prawo do rzetelnego procesu jest nie do pogodzenia z wprowadzeniem przez Sąd odstępstwa od obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do sankcji mających zastosowanie do najcięższych naruszeń prawa konkurencji.
- 105 Spółka Ziegler dodaje, że nawet gdyby Komisja nie została uznana za sąd podlegający rzeczonym wymogom uzasadnienia, Sąd, zwalniając Komisję z jej obowiązku uzasadnienia, w przypadku gdy przyjęła ona część wartości sprzedaży bliską dolnej wartości widełek przewidzianych za tego typu ograniczenia, rezygnuje tym samym z korzystania ze swojego nieograniczonego prawa do orzekania i narusza prawo spółki do rzetelnego procesu. Orzecznictwo, w szczególności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wskazuje bowiem, że fakt kontrolowania jedynie tego, czy organ administracji nie przekroczył swoich uprawnień dyskrejonalnych, nie stanowi pełnej kontroli w rozumieniu art. 6 EKPC. Podobnie samo istnienie nieograniczonego prawa orzekania nie wystarcza, by zagwarantować rzetelny proces, gdyż kontrola ta musi zostać rzeczywiście przeprowadzona w konkretnym przypadku.
- 106 Posiłkowo spółka Ziegler podkreśla, iż nawet przy założeniu, że takie odstępstwo od obowiązku uzasadnienia mogłoby zostać co do zasady uznane, zakres, który nadaje mu Sąd, czyni je niezgodnym z wyżej wymienionymi podstawowymi normami, a także z ogólną zasadą równego traktowania, i opiera się na niewystarczającym uzasadnieniu. Z jednej strony fakt, że zgodnie z pkt 93 zaskarżonego wyroku odstępstwo to ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy przyjmuje się „stawkę bardzo bliską” dolnej wartości widełek przewidzianych za najbardziej poważne ograniczenia konkurencji, bez definiowania tego pojęcia, prowadzi do traktowania w jednakowy sposób sytuacji odmiennych, przy naruszeniu zasady równego traktowania. Z drugiej strony, orzekając bez bliższego wyjaśnienia, że wprowadzone odstępstwo obejmuje także nałożoną w celach odstrasżających dodatkową grzywnę, Sąd uchybił swojemu obowiązкови uzasadnienia. Ze względu na to bowiem, iż z pkt 25 wytycznych w sprawie

metody ustalania grzywien wynika, że dodatkowa grzywna ma zastosowanie do najbardziej poważnych naruszeń, sam charakter naruszenia nie wystarcza, by ustalić część, która powinna zostać uwzględniona.

- 107 Co do wniesionego przez Komisję żądania zmiany uzasadnienia w odniesieniu do zakresu obowiązku uzasadnienia, nałożonego w przyjętych w 2006 r. wytycznych w sprawie ustalania wysokości grzywien, żądanie to jest niedopuszczalne i w każdym razie bezzasadne. Orzecznictwo sprzed przyjęcia w 2006 r. rzeczonych wytycznych straciło na znaczeniu. Wytyczne te spowodowały zaostrzenie obowiązku uzasadnienia nałożonego na Komisję. Podobnie uznanie, że grzywny nałożone przez Komisję w dziedzinie konkurencji mają charakter sankcji karnych, i wejście w życie karty zwiększyły wymogi, jakie musi spełniać uzasadnienie decyzji przez Komisję.
- 108 Na wstępie Komisja zauważa z jednej strony, że w odniesieniu do uzasadnienia dotyczącego części 17% wartości sprzedaży spółka Ziegler nie przedstawiła przed Sądem argumentacji związanej z przysługującej jej prawem podstawowym do rzetelnego procesu. Z drugiej strony spółka ta żąda, aby Trybunał zmienił uzasadnienie zawarte w pkt 90–92 zaskarżonego wyroku. W szczególności stwierdzenie zawarte w pkt 92, według którego wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien przyjęte w 2006 r. spowodowały zaostrzenie nałożonego na Komisję obowiązku uzasadnienia, jest błędne. Komisja podkreśla również, że podnoszona przez spółkę Ziegler niezgodność między pkt 92 i 93 zaskarżonego wyroku zostałaby zniesiona, gdyby zostało uwzględnione jej żądanie zmiany uzasadnienia, co prowadziłoby do oddalenia drugiego zarzutu.
- 109 Zarzut ten jest w każdym razie bezzasadny. Jeśli chodzi przede wszystkim z jednej strony o obowiązek uzasadnienia, Sąd słusznie uznał w świetle spornej decyzji, że Komisja go spełniła. Z drugiej strony argumentacja oparta na fakcie, że Komisja stanowi sąd w rozumieniu art. 6 EKPC, na który nałożono obowiązek szczególnego uzasadnienia, i na fakcie, że niewystarczające uzasadnienie zaskarżonego wyroku pozbawia spółkę Ziegler prawa do podważenia spornej decyzji przed niezawisłym sądem sprawującym pełną kontrolę, jest niedopuszczalna, ponieważ została zaprezentowana po raz pierwszy w odwołaniu, a przedstawienie jej przed Sądem nie było niemożliwe. Argumentacja ta jest w każdym razie bezzasadna. W szczególności orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie może unieważnić istniejącego orzecznictwa Unii Europejskiej, według którego Komisja nie może zostać uznana za sąd w rozumieniu art. 6 EKPC.
- 110 Jeśli chodzi o podniesioną tytułem ewentualnym ocenę uzasadnienia wysokości grzywny, Komisja, w odniesieniu do części wartości sprzedaży, na podstawie której obliczono kwotę podstawową tej grzywny, odsyła do swoich powyższych argumentów dotyczących uzasadnienia przedstawionego w spornej decyzji. W odniesieniu do części wartości, na podstawie której obliczono nałożoną w celach odstraszających dodatkową kwotę grzywny, Komisja stwierdza, że nie można kwestionować, iż wynosząca 17% część przyjęta w niniejszej sprawie plasuje się w dolnym przedziale skali od 15 do 25% lub iż ten poważny charakter naruszenia może doprowadzić do dwukrotnego zastosowania tej samej części ze względu na to, że chodzi o dwie oceny oparte na ciężarze naruszenia jako takim.

2. Ocena Trybunału

a) W przedmiocie wniesionego przez Komisję żądania zmiany uzasadnienia

- 111 Należy zauważyć, że choćby nawet Sąd niesłusznie uznał w pkt 90–92 zaskarżonego wyroku, iż przyjęcie w 2006 r. wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien zastępujących te, które zostały przyjęte w 1998 r., zaostrzyło obowiązek uzasadnienia spoczywający na Komisji, gdy nakłada ona sankcje z tytułu naruszenia prawa konkurencji Unii, byłoby to bez znaczenia dla analizy zasadności drugiego podniesionego przez spółkę Ziegler zarzutu. W pkt 93–96 zaskarżonego wyroku Sąd uznał

bowiem, że w zawisłej przed nim sprawie nie było konieczności takiego rozszerzania zakresu obowiązku uzasadnienia. Tym samym z rozważań przedstawionych w pkt 90–92 zaskarżonego wyroku Sąd nie wyciągnął żadnych konsekwencji natury faktycznej lub prawnej dla niniejszej sprawy.

- 112 Żądanie Komisji należy zatem uznać za skierowane przeciwko uzupełniającej części uzasadnienia zaskarżonego wyroku i w konsekwencji za nieistotne dla sprawy, skutkiem czego musi ono w każdym razie zostać oddalone (zob. podobnie postanowienie z dnia 25 marca 1996 r. w sprawie C-137/95 P SPO i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-1611, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo; a także wyrok z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-182/99 P Salzgitter przeciwko Komisji, Rec. s. I-10761, pkt 54, 55).

b) W przedmiocie zasadności zarzutu drugiego

i) W przedmiocie głównej części zarzutu

- 113 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że choć w ramach niniejszej części spółka Ziegler przedstawia w szczególności argument dotyczący naruszenia art. 296 TFUE, to w niniejszej sprawie zastosowanie ma art. 253 WE, ponieważ sporna decyzja została przyjęta przed wejściem w życie traktatu z Lizbony. Jest to jednak bez znaczenia, ponieważ uzasadnienie aktów prawa Unii omawianych w niniejszej sprawie nie podlega w ramach art. 253 WE wymogom prawnym odmiennym od tych stosowanych w ramach art. 296 akapit drugi TFUE. Argument ten należy zatem rozumieć w tym sensie, że mowa w nim w szczególności o naruszeniu art. 253 WE.
- 114 W tym względzie należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia przewidziany w art. 253 WE stanowi istotny wymóg proceduralny, który należy odróżnić od kwestii prawidłowości uzasadnienia, wchodzącej w zakres zgodności z prawem spornego aktu (wyrok z dnia 29 września 2011 r. w sprawie C-521/09 P Elf Aquitaine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8947, pkt 146 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 115 Z tej perspektywy z jednej strony uzasadnienie wymagane przez art. 253 WE powinno być dostosowane do charakteru rozpatrywanego aktu i powinno przedstawiać w sposób zrozumiały i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która jest autorem aktu, tak aby umożliwić zainteresowanym zapoznanie się z powodami podjęcia środka, a właściwemu sądowi przeprowadzenie kontroli. Jeśli chodzi w szczególności o uzasadnienie decyzji indywidualnych, celem obowiązku uzasadnienia takich decyzji obok umożliwienia kontroli sądowej jest dostarczenie zainteresowanemu danych wystarczających do zweryfikowania, czy decyzja jest ewentualnie obarczona wadą pozwalającą zakwestionować jej ważność (ww. wyrok w sprawie Elf Aquitaine przeciwko Komisji, pkt 147, 148 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 116 Z drugiej strony wymóg uzasadnienia należy oceniać w świetle okoliczności danego przypadku, w szczególności treści aktu, charakteru podniesionych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu wyjaśnień mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie jest wymagane, aby uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ kwestia, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, powinna być oceniana w świetle nie tylko jego treści, ale również jego kontekstu i całości przepisów prawnych regulujących daną dziedzinę (ww. wyrok w sprawie Elf Aquitaine przeciwko Komisji, pkt 150 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 117 Ponadto jeśli chodzi o wybór części wartości sprzedaży, na podstawie której obliczana jest wysokość podstawy grzywny, pkt 21 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien stanowi, iż „[o]gólną zasadą jest, że część uwzględnianej wartości sprzedaży będzie ustalana na poziomie do 30% wartości sprzedaży”. Punkt 22 tych samych wytycznych przewiduje ponadto, że „[w] celu podjęcia decyzji w kwestii, czy wartość sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, znajdować się będzie w niższej czy wyższej części tej trzydziestoprocentowej skali, Komisja rozważy takie czynniki

jak: charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie, czy też nie”. W pkt 23 rzeczonych wytycznych dodano, że „część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku [porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne], znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali”.

118 Jeśli chodzi o obliczenie nakładanej w celach odstraszających dodatkowej kwoty grzywny, pkt 25 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien wskazuje, że „[...] niezależnie od okresu uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w naruszaniu przepisów Komisja dołączy do kwoty podstawowej kwotę w wysokości 15 do 25% wartości sprzedaży [...] w celu odstraszania przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen [...]. W celu podjęcia decyzji co do części wartości sprzedaży, która zostanie uwzględniona w danym przypadku, Komisja weźmie pod uwagę pewne czynniki, w szczególności określone w pkt 22”.

119 W niniejszej sprawie, jeśli chodzi o część wartości sprzedaży, na podstawie której obliczono kwotę podstawową grzywny, Sąd, po uznaniu w pkt 89 zaskarżonego wyroku – czego spółka Ziegler nie podważa – że „Komisja wystarczająco uzasadniła fakt uznania naruszenia za »bardzo ciężkie«, i przypomnieniu w pkt 87 zaskarżonego wyroku treści obowiązku uzasadnienia nałożonego w art. 253 WE oraz, w pkt 92 tego wyroku, istoty treści pkt 19, 21 i 23 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien, w pkt 93 zaskarżonego wyroku oznajmił, co następuje:

„[...] należy stwierdzić, że w motywie 543 zaskarżonej decyzji Komisja ustaliła stawkę na poziomie nieco wyższym niż połowa skali, mianowicie 17%, uzasadniając swój wybór wyłącznie »bardzo poważnym« charakterem naruszenia. Niemniej jednak Komisja nie wyjaśniła w sposób bardziej szczegółowy, jak uznanie naruszenia za »bardzo poważne« skłoniło ją do ustalenia stawki na 17%, a nie na poziomie wyraźnie »w górnym przedziale skali«. Uzasadnienie to może być wystarczające wyłącznie w sytuacji, w której Komisja stosuje stawkę bardzo bliską dolnej wartości widełek przewidzianych za bardziej poważne ograniczenia konkurencji, co jest zresztą bardzo korzystne dla skarżącej. W tym przypadku dodatkowe uzasadnienie, wykraczające poza uzasadnienie przewidziane w wytycznych, nie jest konieczne. Jeżeli natomiast Komisja zamierzałaby zastosować stawkę wyższą, powinna byłaby przedstawić bardziej szczegółowe uzasadnienie”.

120 Jeśli chodzi o część przyjętą w celu obliczenia nałożonej w celach odstraszających dodatkowej kwoty grzywny, Sąd orzekł w pkt 94 zaskarżonego wyroku, iż „[m]ając na uwadze fakt, że motyw 556 zaskarżonej decyzji [...] odwołuje się do jej motywu 542 oraz że dolna wartość widełek jest taka sama, przytoczone powyżej motywy znajdują również zastosowanie do argumentów dotyczących uzasadnienia wysokości kwoty dodatkowej”.

121 Z powyższych rozważań wynika, po pierwsze, iż Sąd uznał, zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 115 niniejszego wyroku, że przedstawione przez Komisję w spornej decyzji uzasadnienie dotyczące części wartości sprzedaży przyjętej w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny jest jasne, jednoznaczne i zgodne z metodą przedstawioną w pkt 21 i 23 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien. W tym względzie należy przypomnieć, iż w tych pkt 21 i 23 Komisja oznajmiła, że co do zasady będzie przyjmować część uwzględnianej wartości sprzedaży na poziomie do 30% wartości sprzedaży, ale w przypadku naruszeń takich jak porozumienia horyzontalne dotyczące ustalania cen i podziału rynku – kwalifikacja przyjęta w spornej decyzji dla omawianego kartelu, której spółka Ziegler nie zakwestionowała – przyjęta część będzie zazwyczaj »w górnym przedziale [...] skali”.

122 Po drugie, ponieważ stawka 17% była odczuwalnie niższa od górnego przedziału skali wymienionego przez Komisję w rzeczonych wytycznych dla najpoważniejszych naruszeń konkurencji, Sąd słusznie zauważył, że stawka ta była bardzo korzystna dla spółki Ziegler. Z tego względu zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 116 niniejszego wyroku Sąd uznał zasadnie, że spółka Ziegler nie miała interesu w otrzymaniu szczególnego wyjaśnienia dotyczącego wyboru przyjęcia tej części i że Komisja nie miała obowiązku uzasadnienia w szczególny sposób spornej decyzji w tym zakresie.

- 123 Po trzecie, z zaskarżonego wyroku nie wynika – i również spółka Ziegler tego nie podnosi – iż sporną decyzję przyjęto w szczególnym kontekście lub dotyczyła ona kartelu o szczególnych właściwościach, co wymagałoby szczególnego uzasadnienia przez Komisję wyboru części wartości sprzedaży przyjętej w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny, innego niż to już przedstawione, w braku którego Sąd powinien nałożyć na nią sankcje.
- 124 Po czwarte, jeśli chodzi w szczególności o część przyjętą w celu obliczenia nałożonej w celach odstrasżających dodatkowej kwoty grzywny, należy stwierdzić, że z jednej strony omawiany kartel należy do kategorii naruszeń, o których mowa w pkt 25 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien, a także w ich w pkt 23, i że z drugiej strony stawka 17% plasuje się także w wymienionej w rzeczonym pkt 25 dolnej wartości widełek od 15 do 25%. Sąd zatem zasadnie odsyła w pkt 94 zaskarżonego wyroku do swojej oceny prawnej dotyczącej uzasadnienia części wartości sprzedaży przyjętej w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny. Tym samym rozważania zawarte w pkt 121–123 niniejszego wyroku mają zastosowanie również w odniesieniu do dokonanej przez Sąd oceny prawnej dotyczącej przedstawionego przez Komisję w spornej decyzji uzasadnienia przyjęcia rzeczony części.
- 125 W tych okolicznościach podniesiony przez spółkę Ziegler argument, według którego Sąd naruszył art. 253 WE w ten sposób, iż nie nałożył sankcji za brak uzasadnienia spornej decyzji w zakresie dotyczącym wyboru części wartości sprzedaży przyjętej w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny i nałożonej w celach odstrasżających dodatkowej kwoty grzywny, a nawet całkowicie zwolnił Komisję z obowiązku uzasadnienia w tym zakresie, należy oddalić jako bezzasadny.
- 126 Jeśli chodzi w drugiej kolejności o ustanowione w art. 47 karty i w art. 6 EKPC podnoszone naruszenie podstawowego prawa do rzetelnego procesu, należy zauważyć na wstępie, że w prawodawstwie Unii ochrona przyznana przez art. 47 karty jest równoznaczna z tą przyznaną przez art. 6 ust. 1 EKPC. Tym samym należy odnosić się jedynie do tego pierwszego przepisu (zob. podobnie wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie C-386/10 P Chalkor przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-13085, pkt 51).
- 127 Ponieważ spółka Ziegler podnosi, że w niniejszej sprawie ten przepis karty został naruszony zarówno przez Komisję, jak i przez Sąd, należy przypomnieć z jednej strony, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem umożliwienie stronie przedstawienia po raz pierwszy przed Trybunałem zarzutu, który nie został przedstawiony przed Sądem, byłoby równoznaczne z umożliwieniem jej wniesienia do Trybunału – a jego kompetencje w postępowaniu odwoławczym są ograniczone – sprawy o szerszym zakresie niż sprawa rozpoznawana uprzednio przez Sąd. W postępowaniu odwoławczym kompetencje Trybunału są zatem ograniczone do oceny prawnego rozstrzygnięcia zarzutów, które były rozpatrywane w pierwszej instancji (wyroki: z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie C-202/07 P France Télécom przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-2369, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawach połączonych C-628/10 P i C-14/11 P Alliance One International i Standard Commercial Tobacco przeciwko Komisji oraz Komisja przeciwko Alliance One International i in., pkt 111).
- 128 Tak więc w ramach postępowania w pierwszej instancji spółka Ziegler nie przedstawiła żadnego argumentu mającego na celu ustalenie, że Komisja, przyjmując sporną decyzję, naruszyła podstawowe prawo tej spółki do rzetelnego procesu. Tym samym niniejszy zarzut jest niedopuszczalny.
- 129 Z drugiej strony, w sytuacji gdy za pomocą tego argumentu spółka Ziegler podkreśla, że sam Sąd naruszył to podstawowe prawo, należy zauważyć, iż spółka ta podnosi, że owo naruszenie wynika z faktu, iż wraz z naruszeniem prawa Unii Sąd zwolnił Komisję ze spoczywającego na niej obowiązku uzasadnienia, gdy ustala ona część wartości sprzedaży służącej do obliczenia kwoty podstawowej grzywny i nakładanej w celach odstrasżających dodatkowej kwoty grzywny.

130 Należy jednakże stwierdzić, że zarzut ten opiera się na błędnej przesłance, co wynika też z pkt 125 niniejszego wyroku, ponieważ Sąd nie zwolnił Komisji z nałożonego na nią obowiązku uzasadnienia. Rzeczony zarzut powinien zostać zatem oddalony jako bezzasadny.

131 Tym samym należy w całości oddalić główną część niniejszego zarzutu odwołania.

ii) W przedmiocie części dodatkowej zarzutu

132 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że zasada równego traktowania stanowi ogólną zasadę prawa Unii usankcjonowaną w art. 20 i 21 karty. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem rzeczona zasada wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a odmienne sytuacje nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyrok z dnia 14 września 2010 r. w sprawie C-550/07 P Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8301, pkt 54, 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

133 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika także, że przy ustalaniu kwoty grzywien nie można stosować różnych metod obliczeniowych, prowadzących do dyskryminacji pomiędzy przedsiębiorstwami, które wzięły udział w porozumieniu lub w uzgodnionej praktyce sprzecznych z art. 81 ust. 1 WE (ww. wyrok w sprawach połączonych Alliance One International i Standard Commercial Tobacco przeciwko Komisji i Komisja przeciwko Alliance One International i in., pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

134 Niemniej Trybunał wielokrotnie orzekał, że nie można się posługiwać wcześniejszą praktyką decyzyjną Komisji jako ramami prawnymi dla grzywien w dziedzinie konkurencji i że decyzje dotyczące innych spraw mają charakter czysto informacyjny, jeśli chodzi o istnienie dyskryminacji (wyrok z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-167/04 P JCB Service przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8935, pkt 205; a także ww. wyrok w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 233).

135 W niniejszej sprawie spółka Ziegler nie zarzuca jednak Sądowi, iż ten nie nałożył sankcji za naruszenie zasady równego traktowania z tego powodu, że Komisja, aby obliczyć podstawową kwotę grzywny, a także nakładaną w celach odstraszących dodatkową kwotę grzywny, przyjęła wobec tej spółki część wynoszącą 17% wartości sprzedaży, podczas gdy wobec innego przedsiębiorstwa uczestniczącego w tym samym kartelu i którego zachowanie było porównywalne do [zachowania spółki Ziegler] przyjęła ona część wynoszącą 15%. Wręcz przeciwnie, spółka Ziegler utrzymuje, iż uznawszy w sposób dorozumiany w pkt 93 zaskarżonego wyroku, że można uznać za porównywalne przypadki, w których grzywnę obliczono na podstawie części równej 17% wartości sprzedaży, i te, w których owe obliczenia dokonywane są na podstawie części 15% rzeczony wartości, Sąd popełnił takie naruszenie.

136 Tak więc należy stwierdzić z jednej strony, że żadne tego typu stwierdzenie nie zostało zawarte w rzeczoną pkt 93. Z drugiej strony, i w każdym razie, uwzględniając orzecznictwo przytoczone w pkt 134 niniejszego wyroku, teoretyczne porównanie z ewentualną przyszłą praktyką Komisji nie może mieć najmniejszego znaczenia dla ustalenia tego, czy doszło do dyskryminacji.

137 Wynika z tego, że należy oddalić argument dotyczący naruszenia zasady równego traktowania.

138 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o podnoszone naruszenie nałożonego na Sąd obowiązku uzasadnienia, którego miał on się dopuścić, kiedy w pkt 94 zaskarżonego wyroku zezwolił Komisji na ustalenie na siedemnastoprocentowej części wartości sprzedaży uwzględnianej w celu obliczenia nakładanej w celach odstraszących dodatkowej kwoty grzywny wyłącznie ze względu na bardzo poważny charakter naruszenia, podczas gdy z pkt 25 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien wynika, że sam charakter naruszenia nie wystarcza do obliczenia przyjętej w procentach wartości,

należy przypomnieć z jednej strony, iż w pkt 124 i 125 niniejszego wyroku stwierdzono już, że w pkt 94 zaskarżonego wyroku nie dopuszczono się podnoszonego przez spółkę Ziegler w ramach części głównej niniejszego zarzutu naruszenia art. 253 WE.

- 139 Z drugiej strony, wbrew temu, co twierdzi spółka Ziegler, Sąd nie miał obowiązku uzasadniania dodatkowo swojego rozstrzygnięcia w świetle pkt 25 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien. Jeśli chodzi bowiem o obliczenie określonej w procentach wartości przyjętej w ramach wskazanych przez niego widełek, w punkcie tym wskazano, że „[w] celu podjęcia decyzji co do części wartości sprzedaży, która zostanie uwzględniona w danym przypadku, Komisja weźmie pod uwagę pewne czynniki, w szczególności określone w pkt 22 [tych samych wytycznych]”. Jednakże wśród owych czynników znajduje się właśnie charakter omawianego naruszenia.
- 140 Ponadto, jak zauważa także rzecznik generalna w pkt 129 opinii, z treści pkt 22 w związku z pkt 25 tych wytycznych wynika, iż zawierają one jedynie ogólne stwierdzenie, z którego nie można wnioskować, że z jednej strony w każdym konkretnym przypadku Komisja musi się opierać na tych wszystkich czynnikach i szczegółowo uzasadniać przyjętą część w tym względzie i że z drugiej strony także Sąd jest zobowiązany uznać uzasadnienie przedstawione przez Komisję za niewystarczające, jeśli nie uzasadniła ona swojej decyzji pod względem każdego z czynników wymienionych w tym pkt 22.
- 141 W tych okolicznościach i w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 81 i 82 niniejszego wyroku wydaje się, że Sąd uzasadnił w wystarczającym stopniu wnioski, które przedstawił w pkt 94 zaskarżonego wyroku.
- 142 Ponadto fakt, iż spółka Ziegler utrzymuje, że co do istoty stanowisko Sądu jest błędne, nie może mieć wpływu na uzasadnienie zaskarżonego wyroku. Zgodnie bowiem z orzecznictwem przytoczonym w pkt 114 niniejszego wyroku obowiązek uzasadnienia należy odróżnić od kwestii jego prawidłowości.
- 143 Wobec tego należy oddalić argument dotyczący braku wystarczającego uzasadnienia zaskarżonego wyroku jako bezzasadny, podobnie jak w konsekwencji niniejszą część dodatkową w całości.
- 144 Ponieważ żaden z przedstawionych przez spółkę Ziegler na poparcie niniejszego zarzutu argumentów nie może zostać uwzględniony, należy oddalić drugi zarzut odwołania w całości.

C – W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego naruszenia obowiązku uzasadnienia, podstawowego prawa do rzetelnego procesu i zasady dobrej administracji podniesionego przy oddaleniu zarzutu dotyczącego braku obiektywnej bezstronności Komisji

1. Argumentacja stron

- 145 Spółka Ziegler podkreśla w pierwszej kolejności, iż pkt 103–107 zaskarżonego wyroku są obarczone brakiem uzasadnienia ze względu na to, że Sąd nie uzasadnił oddalenia argumentu dotyczącego braku obiektywnej bezstronności Komisji. Uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 104 i 106 zaskarżonego wyroku opiera się na subiektywnej bezstronności i prowadzi zatem do mylenia tych dwóch pojęć. Obiektywna bezstronność poprzedza wydanie spornej decyzji i opiera się na czynnikach względem niej zewnętrznych, które nie musiały zostać w niej odzwierciedlone. Celem sprawdzenia, czy mamy rzeczywiście do czynienia z obiektywną bezstronnością, należy zadać sobie pytanie, czy niezależnie od zachowania Komisji pewne podlegające sprawdzeniu fakty pozwalają wątpić w bezstronność tej instytucji.
- 146 Spółka Ziegler podnosi w drugiej kolejności, że sporna decyzja jest obciążona brakiem obiektywnej bezstronności i że tym samym Sąd, oddalając rzeczony zarzut, naruszył przysługujące tej spółce prawo do rzetelnego procesu, któremu to prawu zostały poświęcone art. 47 karty i art. 6 EKPC, a także prawo spółki Ziegler do dobrej administracji, przypomniane w art. 41 karty. Z jednej strony postanowienia te

nakładają na Komisję obowiązek obiektywnej bezstronności, nawet jeśli nie stanowi ona sądu w rozumieniu art. 47 karty i art. 6 EKPC. Komisja jest co najmniej zobowiązana do przestrzegania tego obowiązku zgodnie z prawem do dobrej administracji, o którym mowa w art. 41 karty. Z drugiej strony ten wymóg obiektywnej bezstronności nie został spełniony w niniejszej sprawie. Naruszenie zarzucane spółce Ziegler dotyczy Komisji zarówno ze względu na fakt, iż jest ona jedną z jego ofiar, jak i ze względu na to, że urzędnicy Komisji byli zaangażowani w to naruszenie jako wnioskujący o pozorne kosztorysy. Zgodnie zaś z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ofiary naruszenia nie mogą zostać powołane do orzekania w jego sprawie.

147 Komisja stwierdza, że niniejszy zarzut jest bezzasadny. Jeśli chodzi o uzasadnienie zaskarżonego wyroku, orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące subiektywnej bezstronności nie ma według niej znaczenia ze względu na to, iż Komisji nie można traktować jako sądu. Ponadto fakt, iż Komisja lub inna instytucja Unii znajduje się wśród ofiar kartelu, nie może jako taki podważyć bezstronności, z jaką Komisja przeprowadzała dochodzenie. W niniejszej sprawie żadne z praw do obrony spółki Ziegler nie zostało naruszone. Sąd zasadnie uwzględnił fakt, iż spółka Ziegler nie mogła podać żadnej konkretnej przesłanki na poparcie swego stwierdzenia. Sąd prawidłowo zatem uzasadnił oddalenie tej argumentacji.

148 Jeśli chodzi o podstawowe prawo do rzetelnego procesu i o zasadę dobrej administracji, Komisja przypomina, że nie może ona zostać uznana za sąd w rozumieniu art. 47 karty i art. 6 EKPC. Ponadto przyznaje ona, że ma oczywiście obowiązek bezstronności, w szczególności podczas przeprowadzania dochodzenia administracyjnego w ramach zasady dobrej administracji, lecz utrzymuje, że w niniejszej sprawie spełniła ten obowiązek.

2. Ocena Trybunału

149 Jeśli chodzi w pierwszej kolejności o podnoszony brak uzasadnienia zaskarżonego wyroku, należy podkreślić z jednej strony, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przytoczonym w pkt 81 i 82 niniejszego wyroku obowiązek uzasadnienia, który spoczywa na Sądzie, nie przewiduje przedstawienia przez Sąd wyjaśnień odpowiadających w sposób wyczerpujący na każdy punkt rozumowania przedstawionego przez strony sporu. Uzasadnienie może zatem być dorozumiane, pod warunkiem że pozwala zainteresowanym na poznanie powodów, dla których Sąd nie przychylił się do ich argumentów, a Trybunał dysponuje elementami wystarczającymi do sprawowania kontroli. Z drugiej strony, zgodnie także z utrwalonym orzecznictwem powołanym w pkt 114 niniejszego wyroku, obowiązek uzasadnienia należy odróżnić od kwestii jego prawidłowości.

150 W niniejszej sprawie w pkt 104 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że „brak obiektywizmu po stronie Komisji, na który powołuje się strona przeciwna, nie stanowi naruszenia prawa do obrony, które mogłoby pociągać za sobą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji, ale jest częścią badania przeprowadzanego w ramach kontroli oceny środków dowodowych lub uzasadnienia decyzji”. W pkt 105 rzeczonego wyroku wywiódł on z tego, że wskazany zarzut jest bezskuteczny jako zarzut nieważności zaskarżonej decyzji.

151 W pkt 106 zaskarżonego wyroku Sąd wskazał jednak tytułem uzupełnienia, że zarzut ten był „również bezpodstawny”, na tej podstawie z jednej strony, iż „dowody przywołane przez [spółkę Ziegler] nie są bowiem tego rodzaju, by wykazać, że podnoszona przez [spółkę Ziegler] stronniczość Komisji lub jej pracownika znalazła wyraz w zaskarżonej decyzji” – ponieważ Sąd następnie uznał te dowody za niemające niezbitego charakteru – i z drugiej strony, iż argumenty powołane przez spółkę Ziegler, w szczególności podczas rozprawy, „również nie są [...] tego rodzaju, by umocniły jej argumentację, że Komisja była stronnicza, badając sprawę”. W tym względzie Sąd stwierdził w szczególności, że „[spółka Ziegler] nie wyjaśnia, w jaki sposób zachowanie zarzucane niektórym pracownikom Komisji, zakładając, że miało ono miejsce, mogło naruszyć prawo do rzetelnego postępowania”.

- 152 Jeżeli nawet Sąd nie dokonał w tych punktach wyroku rozróżnienia między pojęciami obiektywnej bezstronności i subiektywnej bezstronności, to jednak wyraźnie wskazał powód, dla którego uznał, że zarzut powołany przez spółkę Ziegler jest bezskuteczny, a zatem odpowiedział wystarczająco na argumentację przedstawioną przez tę spółkę i umożliwił Trybunałowi przeprowadzenie kontroli, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 149 niniejszego wyroku. Natomiast prawidłowość rozumowania Sądu dotyczącego tego, w jakim zakresie obiektywna bezstronność podlega tym samym wymogom co bezstronność subiektywna, jest kwestią z zakresu prawa materialnego, która, niezależnie od tego, czy została podniesiona w sposób zasadny, nie może pociągnąć za sobą, zgodnie z orzecznictwem powołanym już w pkt 114 niniejszego wyroku, uznania zaskarżonego wyroku za nienależycie uzasadniony.
- 153 Z powyższego wynika, że pierwszą część niniejszego zarzutu odwołania należy oddalić jako bezzasadną.
- 154 Jeśli chodzi w drugiej kolejności o podnoszone naruszenie podstawowego prawa do rzetelnego procesu i zasady dobrej administracji, należy przypomnieć, że nawet jeśli Komisja nie została uznana za „sąd” w rozumieniu art. 6 EKPC (zob. podobnie wyrok z dnia 29 października 1980 r. w sprawach połączonych od 209/78 do 215/78 i 218/78 *van Landewyck i in. przeciwko Komisji*, Rec. s. 3125, pkt 81; a także ww. wyrok w sprawie *Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji*, pkt 7), to nadal miała ona obowiązek przestrzegać w toku postępowania administracyjnego praw podstawowych Unii, wśród których znajduje się prawo do dobrej administracji, przypomniane w art. 41 karty. Właśnie to postanowienie, a nie art. 47 karty, ma zastosowanie w prowadzonym przez Komisję postępowaniu administracyjnym z zakresu prawa antymonopolowego (zob. podobnie wyroki: z dnia 25 października 2011 r. w sprawie C-109/10 P *Solvay przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. I-10329, pkt 53; w sprawie C-110/10 P *Solvay przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. I-10439, pkt 48).
- 155 Zgodnie z art. 41 karty każdy ma prawo do bezstronnego rozpatrzenia swojej sprawy przez instytucje Unii. Ten wymóg bezstronności obejmuje z jednej strony subiektywną bezstronność, rozumianą w ten sposób, że żaden pracownik danej instytucji zajmującej się tą sprawą nie może w jakikolwiek sposób okazywać stronniczości lub osobistych uprzedzeń, a z drugiej strony obiektywną bezstronność, rozumianą w ten sposób, że po stronie instytucji muszą istnieć dostateczne gwarancje, by wykluczyć w tym względzie wszelkie uzasadnione wątpliwości (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawach połączonych C-341/06 P i C-342/06 P *Chronopost i La Poste przeciwko UFEX i in.*, Zb.Orz. s. I-4777, pkt 54; a także wyrok z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie C-308/07 P *Gorostiaga Atxalandabaso przeciwko Parlamentowi*, Zb.Orz. s. I-1059, pkt 46).
- 156 Niniejsza część zarzutu dotyczy jedynie pojęcia obiektywnej bezstronności. Spółka Ziegler utrzymuje w istocie, iż Sąd nie mógł, nie naruszając prawa, uznać, że Komisja zachowała w niniejszej sprawie obiektywną bezstronność, uwzględniając fakt, iż sama ta instytucja uważała siebie za ofiarę omawianego kartelu, a jej urzędnicy żądali pozornych kosztorysów.
- 157 Należy zauważyć, po pierwsze, że sam fakt ścigania przez Komisję kartelu, który przyniósł straty finansowe Unii, nie oznacza braku obiektywnej bezstronności po stronie tej instytucji. Gdyby było inaczej, sama możliwość, że Komisja, a nawet inna instytucja Unii, mogła być ofiarą antykonkurencyjnego zachowania, o którym mowa w art. 81 WE, skutkowałaby, jak zauważyła rzecznik generalna w pkt 149 opinii, pozbawieniem jej przysługującej jej kompetencji ścigania takich zachowań, co jest nie do przyjęcia. W tym względzie należy w szczególności podkreślić, że zgodnie z art. 85 WE – czyli obecnym art. 105 TFUE – wśród zadań powierzonych Komisji w traktatach znajduje się właśnie czuwanie nad stosowaniem zasad określonych w art. 81 WE i 82 WE.
- 158 Po drugie, sam fakt, iż służby Komisji, którym powierzone zostało zadanie ścigania naruszeń prawa konkurencji Unii, i służby odpowiedzialne za nadzór nad przeprowadzkami funkcjonariuszy i pracowników tej instytucji należą do tej samej struktury organizacyjnej, nie może podważyć obiektywnej bezstronności tej instytucji, ponieważ służby te muszą stanowić część struktury, do której należą (zob. analogicznie wyrok z dnia 6 listopada 2012 r. w sprawie *Otis i in.*, pkt 64).

- 159 Po trzecie, Trybunał uznał już, że decyzje Komisji mogą zostać poddane kontroli sądu Unii i że prawo Unii przewiduje system kontroli sądowej decyzji Komisji, w szczególności dotyczących procedur stosowania art. 81 WE, który zapewnia wszystkie gwarancje wymagane przez art. 47 karty (ww. wyrok w sprawie Otis i in., pkt 56). Nie można więc w każdym razie uznać, że Komisja mogła być jednocześnie ofiarą naruszenia i sądem uprawnionym do orzekania kar za to naruszenie.
- 160 W świetle tych okoliczności Sąd zasadnie stwierdził, że Komisja nie uchybiła nałożonemu na nią obowiązowi bezstronności. Tym samym nie naruszyła prawa, oddalając podniesiony przez spółkę Ziegler zarzut dotyczący naruszenia prawa do rzetelnego procesu i ogólnej zasady dobrej administracji.
- 161 Ponadto zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 75 niniejszego wyroku wyłącznie do Sądu należy ocena, jaką wagę należy przywiązywać do przedstawionych dowodów, z wyłączeniem przypadków ich przeinaczenia. Ze względu na to więc, że w niniejszej części zarzutu spółka Ziegler dąży do podważenia dokonanej przez Sąd oceny okoliczności, które przedstawiła ona na poparcie podnoszonego przed Sądem zarzutu, i nie powołuje się na ich przeinaczenie, należy oddalić tę argumentację jako niedopuszczalną.
- 162 Wynika z tego, że druga część trzeciego zarzutu podnoszonego przez spółkę Ziegler na poparcie jej odwołania jest w części niedopuszczalna i w pozostałym zakresie bezzasadna, i tym samym należy ją – a także w konsekwencji trzeci zarzut w całości – oddalić.

D – W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia zasady równego traktowania przy ocenie przyznania obniżenia grzywien

1. Argumentacja stron

- 163 Spółka Ziegler podkreśla, że ze względu na to, iż Sąd uznał w pkt 167 zaskarżonego wyroku, że Komisja popełniła błąd w odniesieniu do zdolności płatniczej tej spółki, Sąd nie mógł, nie naruszając zasady równego traktowania, wyciągnąć wniosku, iż Komisja miała prawo przyznać innemu przedsiębiorstwu uczestniczącemu w kartelu obniżenie o 70% początkowej wysokości grzywiny na podstawie pkt 37 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien, podczas gdy nie przewidziała przyznania na tej samej podstawie obniżenia wysokości grzywiny nałożonej na spółkę Ziegler. Spółka ta utrzymuje, że ponieważ nie miała, tak jak to inne przedsiębiorstwo, zdolności płatniczej, co zostało potwierdzone przez Trybunał, toteż miała ona prawo żądać rozpatrzenia swojej sytuacji w świetle rzeczonego pkt 37.
- 164 Przyjęte przez Sąd w pkt 171 zaskarżonego wyroku uzasadnienie tej związanej z pułapem 10% łącznego obrotu różnicy w traktowaniu nie zostało podniesione przez Komisję. Co więcej, zdaniem spółki Ziegler jest ono niezgodne z rozumowaniem Sądu, według którego ocena oparta jedynie na obrocie nie uwzględnia konkretnej sytuacji przedsiębiorstwa i nie może więc sama w sobie stanowić właściwej podstawy do podjęcia decyzji o przyznaniu obniżenia wysokości grzywiny. W świetle tych okoliczności należy uchylić zaskarżony wyrok, jak również stwierdzić nieważność art. 2 spornej decyzji. Co najmniej zaś należy obniżyć znacząco wysokość nałożonej na spółkę Ziegler grzywiny.
- 165 Komisja odpowiada, że niniejszy zarzut należy oddalić. Z jednej strony przy stosowaniu pkt 35 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien przestrzegano zasady równego traktowania. W tym względzie Komisja podkreśla w szczególności, że wszystkie wnioski o zastosowanie tego pkt 35 zostały oddalone z powodu braku szczególnego kontekstu społecznego i ekonomicznego. Z drugiej strony pkt 37 rzeczonych wytycznych odsyła do sytuacji absolutnie wyjątkowej. Inne omawiane przedsiębiorstwo znajdowało się zaś w sytuacji absolutnie wyjątkowej, z poufnych wobec spółki Ziegler przyczyn, o których Sąd mógł jednak powziąć wiadomość. Fakt, iż Sąd powołuje się jedynie na różnicę w stosunku kwoty grzywiny do łącznego obrotu, uzasadniony jest wysoce poufnym wobec spółki Ziegler charakterem omawianych informacji. Ta ujęta w procentach część ma ponadto znaczenie dla ustalenia,

czy grzywna zagraża przetrwaniu przedsiębiorstwa, i w każdym razie na podstawie tej różnicy w stosunku kwoty grzywny do łącznego obrotu można wyciągnąć wniosek, że sytuacja tego innego przedsiębiorstwa i sytuacja spółki Ziegler nie są porównywalne, tym bardziej że spółka Ziegler nie wnioskowała o przyznanie jej możliwości skorzystania z postanowień rzeczzonego pkt 37.

2. Ocena Trybunału

- 166 Zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 132 niniejszego wyroku z zasady równego traktowania wynika w szczególności, że porównywalne sytuacje nie mogą być traktowane w odmienny sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione.
- 167 Naruszenie zasady równego traktowania z powodu odmiennego traktowania zakłada zaś, że sytuacje, do których się odnosi, są porównywalne w świetle ich całościowej charakterystyki. Elementy charakteryzujące różne sytuacje, a w ten sposób ich podobny charakter, winny być w szczególności określone i ocenione w świetle przedmiotu i celu aktu wspólnotowego, który wprowadza rzeczzone rozróżnienie. Należy poza tym uwzględnić zasady i cele dziedziny prawa, do której należy sporny akt (wyrok z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-127/07 Arcelor Atlantique i Lorraine i in., Zb.Orz. s. I-9895, pkt 25, 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 168 W niniejszej sprawie, po przypomnieniu w pkt 165 zaskarżonego wyroku, że przyznanie obniżenia grzywny przewidziane w pkt 35 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien jest uzależnione, oprócz złożenia odpowiedniego wniosku, od spełnienia łącznie dwóch przesłanek, a mianowicie niemożliwej do przewyższenia trudności w zapłacie grzywny i wystąpienia szczególnego kontekstu społeczno-gospodarczego, Sąd orzekł w pkt 167 zaskarżonego wyroku, że „[z]wykłe obliczenie odsetka, który stanowi grzywna w stosunku do obrotu zrealizowanego przez przedsiębiorstwo na rynkach światowych, nie może samo w sobie stanowić podstawy wniosku, że grzywna ta nie jest w stanie nieodwracalnie zagrozić rentowności skarżącej. Jeśli bowiem tak byłoby, w tym przypadku można by wskazać konkretne progi w celu zastosowania pkt 35 wytycznych [w sprawie metody ustalania grzywien]”.
- 169 W tym samym punkcie Sąd wyciągnął na tej podstawie wniosek, iż Komisja bezzasadnie stwierdziła w spornej decyzji, że pierwsza przesłanka zastosowania rzeczzonego pkt 35, a mianowicie niemożliwa do przewyższenia trudność w zapłacie grzywny, nie została spełniona.
- 170 Jednakże, po pierwsze, choć Sąd uznał, iż Komisja nie uzasadniła w wystarczający pod względem prawnym sposób powodu, dla którego uznała, że grzywna, którą zamierzała nałożyć na spółkę Ziegler, nie stworzy nieodwracalnego zagrożenia dla rentowności tej spółki, to jednak nie stwierdził on, że spółkę Ziegler rzeczywiście cechował brak zdolności płatniczej. Sąd ograniczył się bowiem do zaznaczenia, iż Komisja nie wykazała, że nie miało to miejsca. Należy zatem stwierdzić, że argumentacja spółki Ziegler opiera się, przynajmniej w części, na błędnej przesłance i że w konsekwencji nie wykazała ona podnoszonej wewnętrznej sprzeczności motywów.
- 171 Po drugie, zgodnie z pkt 35 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien „[w] wyjątkowych okolicznościach Komisja może, na prośbę stron, uwzględnić niewypłacalność danego przedsiębiorstwa w szczególnym kontekście społeczno-gospodarczym”. Jednakże pkt 37 tych wytycznych stanowi, że „[m]imo iż [reczzone] wytyczne przedstawiają ogólną metodologię w zakresie ustalania grzywien, szczególne okoliczności danego przypadku lub konieczność osiągnięcia efektu odstraszającego w pewnym przypadku mogą uzasadnić odstępienie Komisji od wspomnianej metodologii lub pułapów ustalonych w pkt 21”. Wynika z tego, że wbrew pkt 35 rzeczonych wytycznych stosowanie rzeczzonego pkt 37 jest niezależne od zdolności płatniczych omawianego przedsiębiorstwa.

- 172 W związku z tym nawet przy założeniu, iż Sąd przyznał, że spółka Ziegler miała zmniejszoną zdolność płatniczą w rozumieniu rzeczzonego pkt 35, sama ta okoliczność nie skutkowałaby uczynieniem sytuacji tej spółki porównywalnej z sytuacją omawianego przedsiębiorstwa w celu zastosowania rzeczzonego pkt 37.
- 173 Należy jednak zauważyć, że brzmienie rzeczzonego pkt 37 nie wyklucza możliwości, iż brak zdolności płatniczej przedsiębiorstwa może mieć znaczenie dla decyzji o zastosowaniu tego przepisu. Jednakże z jednej strony w celu nadania skuteczności zarówno pkt 35, jak i pkt 37 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien konieczne jest, aby przesłanki ich stosowania były odrębne. Tym samym nie można uznać, że sam brak zdolności płatniczej lub jej zmniejszenie w rozumieniu omawianego pkt 35 jest w każdym razie wystarczający, aby pociągnąć za sobą ewentualne zastosowanie pkt 37 tych wytycznych.
- 174 Z drugiej strony, ponieważ brak zdolności płatniczej lub jej zmniejszenie mogą mieć znaczenie w ramach rzeczzonego pkt 37, Sąd zasadnie, w celu oceny, czy Komisja przestrzegała zasady równego traktowania spółki Ziegler i innego omawianego przedsiębiorstwa, porównał w pkt 171 zaskarżonego wyroku ich sytuacje na podstawie wartości względnej grzywiny przewidzianej dla każdego z nich ze względu na ich odpowiednie obroty i na podstawie stwierdzonej znaczącej różnicy między tymi wartościami względnymi wyciągnął wniosek, że nie doszło do naruszenia zasady równego traktowania.
- 175 Z powyższego wynika, że czwarty zarzut odwołania należy oddalić w całości, w tym także w zakresie, w jakim ma on na celu uzyskanie obniżenia wysokości kwoty grzywiny.
- 176 Ponieważ żaden z zarzutów odwołania nie może zostać uwzględniony, należy je oddalić w całości.

VI – W przedmiocie kosztów

- 177 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie nie jest zasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ spółka Ziegler przegrała sprawę, a Komisja wniosła o obciążenie jej kosztami postępowania, spółkę tę należy obciążyć kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie zostaje oddalone.**
- 2) Ziegler SA zostaje obciążona kosztami postępowania.**

Podpisy